

Sisältö

Vuosi 2014	3
Avainluvut	6
Keskeiset tapahtumat 2014	8
Strategian toimeenpanon eteneminen	13
Liiketoiminta	16
Ympäristöpalvelut	22
Teollisuuspalvelut	24
Kiinteistöpalvelut	26
Uusiutuvat energialähteet	28
Vastuullisuus	30
Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut	34
Ympäristövastuu	40
Vastuu henkilöstöstä	54
Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppanit	65
Sidosryhmäsuhteet	68
Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	80

KIERTOTALOUS LUO MAHDOLLISUUKSIA

Talouden matalasuhdanteesta huolimatta onnistuimme tekemään hyvän tuloksen vuonna 2014. Kannattavuuden parantamiseen tähtäävät toimenpiteemme erityisesti kiinteiden kustannusten hallinnassa ja toiminnan tehostuminen toimitusketjussa edesauttoivat hyvää tuloskehitystä ja lisäksi onnistumiset myynissä antoivat meille nostetta loppuvuodesta.

Suomen talouden tila jatkuu heikkona ja ennusteiden valossa näyttää, että nopeaa helpotusta ei ole luvassa. Tämä ei voi olla heijastumatta myöskään L&T:n liiketoimintaan.

Taloudellisen taantuman vuoksi suomalaisen teollisuuden, kaupan ja rakentamisen volyymit ovat alhaisella tasolla, mikä näkyy jätemäärien vähentymisenä, ostopalveluiden karsimisena ja palvelujen kilpailuttamisten lisääntymisenä.

Tässä haastavassa tilanteessa meillä on kaikki menestyksen avaimet käsissämme: valitsemamme strategia vie meitä kohti kestävästä kierrätysyhteiskuntaa ja uskomme, että materiaaleja, energiaa ja kustannuksia säästävä toimintatapamme tekee meistä asiakkaidemme halutun kumppanin.

KUN KÄÄNNE PAREMPAAN TAPAHTUU, ME OLEMME VALMIINA

Meidän täytyy tehdä kiivaasti töitä kilpailukykyämme säilyttämiseksi ja pitää hyvää huolta liiketoimintamme kannattavuudesta. Kannattavuuden jatkuvan parantamisen ohella keskitymme markkina-asemamme vahvistamiseen kaikilla toimialoillamme. Näin varmistamme sen, että olemme hyvissä asemissa, kun talouden käänne parempaan tapahtuu. Investoimme jatkossa entistä vahvemmin liiketoimintamme kehittämiseen, minkä mahdollistavat vahva taseemme ja kassavirtamme.

Tavoittelemme edelleen kannattavaa kasvua, mutta kasvutavoitteiden saavuttamisen aikahorisonttia on hiukan pidennetty ja orgaanisen kasvun lisäksi kasvamme myös kohdennetuilla yritysostoin.

**"Neljästä emme luovu. Markkina-asema,
kassavirta, kannattavuus, kasvu."**

Ympäristöpalveluissa on tehty hyvää työtä jo monta vuotta. Kannattavuus on parantunut ja lähivuosien aikana pystymme keskittymään liikevaihdon kasvattamiseen sekä edelleen markkina-asemamme vahvistamiseen.

Kiinteistöpalveluissa joudumme edelleen tekemään kovasti töitä pärjätäksemme erittäin haasteellisessa markkinaympäristössä. Uskon, että käynnissä oleva mittava kehitystyö kantaa hedelmää ja vahvistaa kilpailuasemaamme tulevana vuosina.

Teollisuuspalvelut on pärjännyt hyvin, mutta kilpailu on kovaa ja monet isot asiakkaamme säästävät kustannuksissa, mikä johtaa entistä herkemmin palveluiden kilpailuttamiseen. Tämä luo meille paineita onnistua jatkossakin myynnissä, palvelutuotannossa sekä työturvallisuudessa.

TURVALLISESTI JA TERVEENÄ TÖISSÄ

Valittua strategiaa toimeenpanemme konkreettisten kehitysohjelmien ja projektien avulla. Olen ylpeä siitä, kuinka siivouspuolen henkilöstömme on onnistunut ottamaan käyttöön sähköisen työajankeruun ennätysnopeassa aikataulussa. Uskon myös, että vuonna 2014 aloittamamme asiakaspalvelun kehitystyö parantaa asiakastyytyväisyyttä jatkossa.

Johdonmukainen työmme työturvallisuuden kohentamiseksi on kantanut hedelmää, mutta meillä on edelleen matkaa lopulliseen tavoitteeseemme eli nollaan tapaturmaan. Siihen päästäksemme olemme käynnistäneet uuden työturvallisuuden kehitysohjelman, Nollapelin. Tätä peliä ovat kaikki työntekijämme, asiakkaamme ja muut kumppanimme tervetulleita pelaamaan jokaisena työpäivänä!

Työkykyjohtamisessa haluamme edelleen näyttää esimerkkiä muille ja lähdemme tavoittelemaan 65 vuoden eläkeikää. Uskon, että jatkamalla hyviä käytäntöjämme eli kehittämällä hyvää yhteistyötämme eläkeyhtiöiden ja työterveyshuollon kanssa, tukemalla henkilöstömme hyvinvointia ja kiinnittämällä muutoinkin huomiota ennakoihin toimenpiteisiin pystymme saavuttamaan tavoitteemme ja yhä useampi L&T:läinen viihtyy töissä pidempään ja pääsee terveenä eläkkeelle.

"Kiertotalous tulee, mitä se tarkoittaa? Jätettä ei synny, vaan tuotteet käytetään uusien raaka-aineina."

KOHTI KESTÄVÄÄ KIEROTALOUTTA

Vastuullisuuden merkitys yritystoiminnassa kasvaa koko ajan, mikä nostaa rimaa myös omalle toiminnallemme. Vastuullisuuden jatkuva parantaminen ja vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen ovat läsnä jokapäiväisessä työssämme.

Teettämämme laajan sidosryhmätutkimuksen mukaan meidän odotetaan olevan kestävä

liiketoiminnan suunnannäyttäjä. Yhdessä asiakkaidemme kanssa haluamme rakentaa kestävämpää yhteiskuntaa teko teolta ja uskon, että kestävälle työlle on tulevaisuudessa entistäkin suurempi tilaus.

Seuraavien vuosikymmenien aikana olemme siirtymässä kiertotalouteen, jossa jäte muuttuu toisen raaka-aineeksi ja olemassa olevia resursseja - esimerkiksi kiinteistöjä ja energiaa - käytetään entistä tehokkaammin. Kiertotalous tarjoaa meille suunnan kasvaa ja kehittää toimintaamme ja haluammekin olla siinä vahvasti mukana.

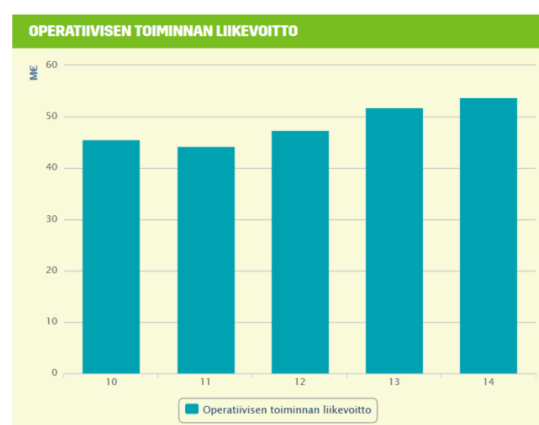
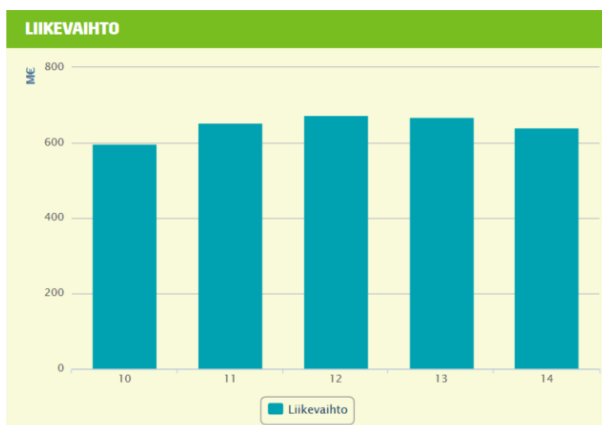
Pekka Ojanpää

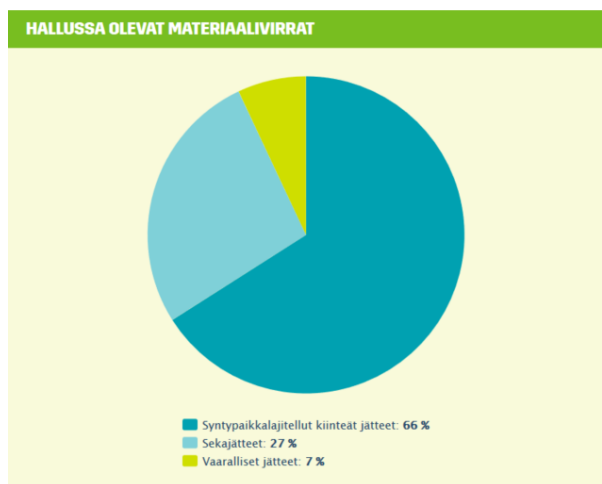
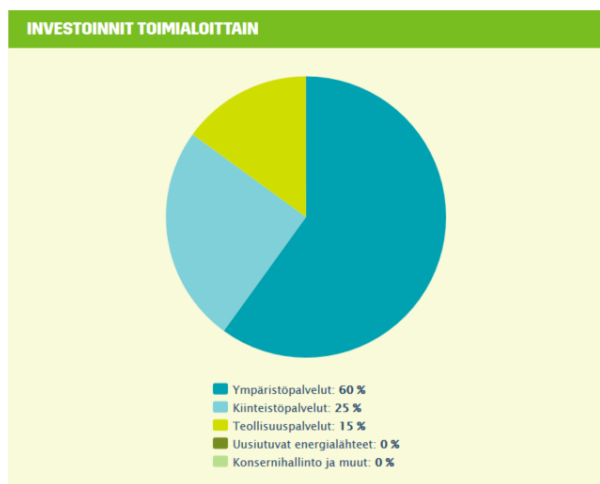
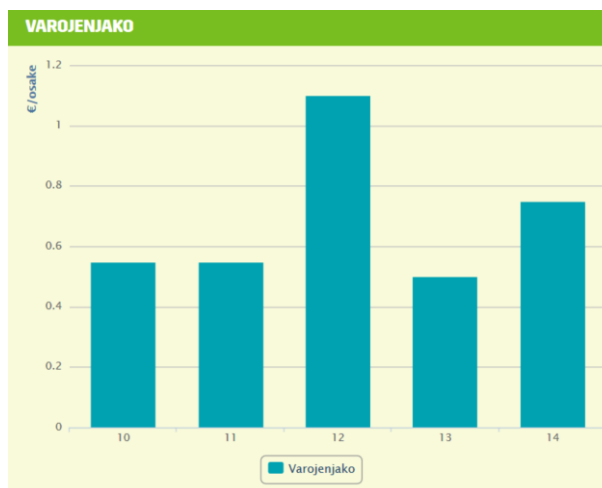
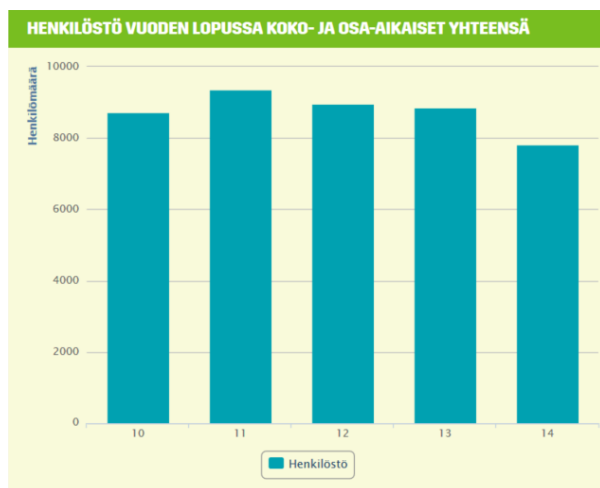
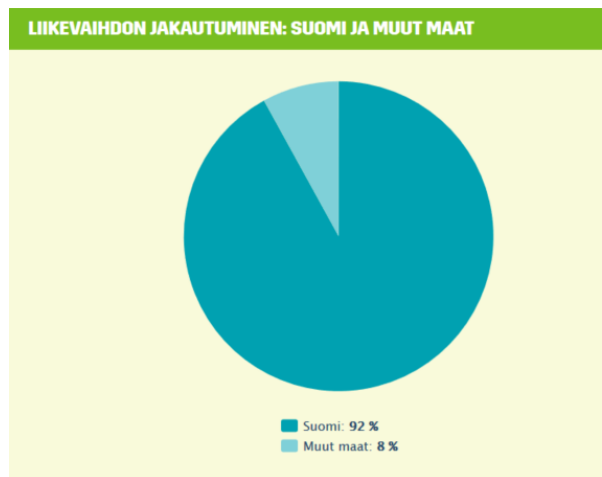
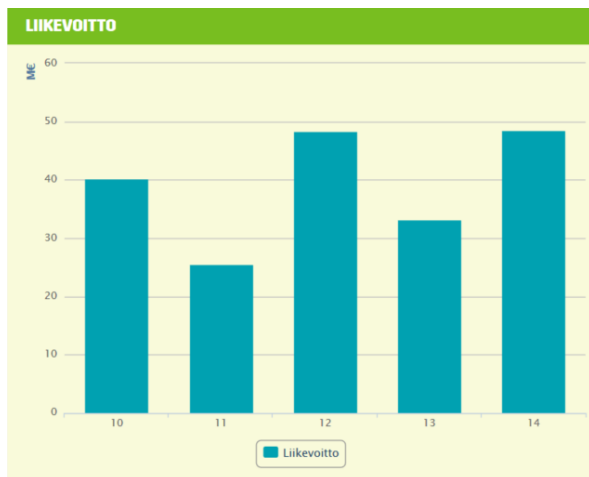
AVAINLUVUT

	2014	2013	2012
Liikevaihto, milj. €	639,7	668,2	674,0
Liikevoitto, milj. €	48,5	33,2	48,4
Operatiivisen toiminnan liikevoitto, milj. €	53,8	51,8	47,4
Voitto ennen veroja, milj. €	26,6	30,3	43,0
Oman pääoman tuotto, %	8,7	10,0	15,3
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	15,4	10,6	14,4
Gearing, %	25,2	30,4	35,3
Omavaraisuusaste, %	46,3	43,7	49,4
Bruttoinvestoinnit, milj. €	44,7	32,7	49,4
Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä	7 830	8 847	8 962
Osakekohtainen tulos, € (EPS)	0,47	0,57	0,89
Liiketoiminnan rahavirta/osake, €	2,06	2,23	2,08
Osinko/osake, €	0,75 ⁽¹⁾	0,50	1,10 ⁽²⁾

⁽¹⁾ Hallituksen ehdotus

⁽²⁾ Sisältää lisäosinkoa 0,35 € ja lisäpääomanpalautusta 0,15 €

KESKEISET TAPAHTUMAT 2014

Tammikuu

Musti ja Mirri ja L&T yhteistyöhön

Musti ja Mirri aloitti ensimmäisenä Suomessa alumiinisten, paperisten ja muovisten eläinruokapussien keräyksen hyötykäyttöön yhdessä L&T:n kanssa. Asiakkaat voivat palauttaa käytetyt eläinruokapussit Mustin ja Mirrin myymälöihin Lounais-Suomessa.

Helmikuu

Vahvistimme asemaamme paperinkerääjänä pääkaupunkiseudulla

L&T osti Paperitiikerit Oy:n, joka toimii pääkaupunkiseudulla. "Yhdistämällä Paperitiikereiden osaamisen L&T:n monipuolisiin ympäristöpalveluihin pystyimme vahvistamaan merkittävästi asemaamme paperin- ja kartonginkeräyksessä", kertoo toimialajohtaja Petri Salermo L&T:ltä.

Maaliskuu

Avasimme Vantaalle vahinkoirtaimiston käsittelykeskuksen

Vantaalle avatussa vahinkosaneerauskeskuksessamme käsitellään ja varastoidaan palo- ja vesivahingoissa vaurioituneita irtaimistoja Suomen mittakaavassa ainutlaatuisessa laajuudessa. Keskukseen myötä L&T pystyy tarjoamaan asiakkailleen kokonaisratkaisun erilaisissa vahingoissa aina jälkivahinkojen torjunnasta asunnon remontointiin ja remontinaikaiseen irtaimiston varastointiin.

Huhtikuu

Siivous- ja tukipalveluillemme myönnettiin laatu-, ympäristö- ja työturvallisuussertifikaatit

Sertifiointiyritys DNV Certification myönsi L&T:n siivous- ja tukipalveluille laatu- (ISO 9001), ympäristö- (ISO14001) ja työterveys- ja työturvallisuussertifikaatit (OHSAS 18001). Sertifioitu toimintajärjestelmä takaa yhdenmukaisen toimintatavan kaikissa L&T:n yksiköissä ympäri Suomen. L&T:n monipistesertifionnin piiriin ovat jo aiemmin kuuluneet Ympäristö- ja Teollisuusspalveluiden yksiköt.

Toukokuu

Pistimme tapaturmataajuuden puoliksi

L&T on onnistunut viimeisen kahden vuoden aikana puolittamaan tapaturmataajuutensa. Saavutus huomioitiin toukokuussa Nolla tapaturmaa -foorumin tasoluokituksella. Vuonna 2011 tapaturmataajuus oli 35, mutta vuonna 2013 se oli laskenut 17:ään.

Kesäkuu

Julkaisimme uuden verkkolehtemme Lassin

L&T:n uusi verkkolehti "Lassi" julkaistiin osana L&T:n verkkosivuja. Lehden tavoitteena on tarjota kumppaneillemme tietoa, neuvoja, kokemuksia ja oivalluksia, jotka auttavat heitä onnistumaan paremmin omassa työssään.

Heinäkuu

Olimme mukana vaatimassa kiertotaloutta yhdeksi seuraavan hallitusohjelman keskeiseksi tavoitteeksi

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kutsui keväällä järjestöistä, yrityksistä ja julkisen sektorin toimijoista koostuvan koalition ideoimaan kierrätysyhteiskunnan edistämistä. Koalitio julkisti SuomiAreenassa omat teesinsä kiertotaloudesta, joissa vaadittiin kiertotalouden nostamista seuraavan hallitusohjelman keskeiseksi tavoitteeksi. L&T on yksi julkilausuman allekirjoittajista.

Elokuu

L&T:n kierrätysmuovista valmistui veistos Flow Festivalille

Nuori taiteilija Landys Roimola toteutti Flow Festivalille suurikokoisen Goo-veistoksen. Veistos koostui tuoleina toimivista palasista, jotka myytiin festivaalin jälkeen. Teoksen materiaalina käytettiin kierrätysmuovia, jonka lahjoitti L&T.

Syyskuu

Ostimme Kiinteistöhuolto Rytkösen

L&T osti jäte- ja ympäristöhuoltopalveluita tarjoavan Kiinteistöhuolto Rytkönen Oy:n liiketoiminnan. Yritys on markkinajohtaja Ylä-Savon talousalueella. Kaupan myötä L&T:n toiminta laajeni uudelle markkina-alueelle.

L&T:ltä kiinteistöpalvelut Itellalle

Itella keskitti kiinteistöpalvelunsa L&T:lle, joka hoitaa Itellan siivous-, kiinteistöhuolto-, kiinteistötekniikan ja jätehuollon palvelut. L&T:n kokonaispalveluratkaisu kattaa näiden palvelujen tuottamisen, johtamisen ja kehittämisen.

Lokakuu

CDP valitsi L&T:n ilmastoviestinnän parhaimmistoon

Kansainvälinen kestävä taloutta edistävä CDP-järjestö antoi tunnustusta L&T:lle sen läpinäkyvästä tavasta viestiä ilmastonmuutoksesta sijoittajille ja kansainvälisille markkinoille. L&T pääsi samalla CDP:n ylläpitämään pohjoismaiseen Carbon Disclosure Leadership -indeksiin (CDLI).

Marraskuu

Laajensimme yhteistyötämme OP-Pohjolan kanssa

L&T tuottaa OP-Pohjolan kiinteistöihin palvelukokonaisuuden, joka kattaa kiinteistöhuolto-, kiinteistötekniikka-, siivous- ja tukipalvelut. Tavoitteena on luoda viihtyisiä ja turvallisia työskentelyolosuhteita kustannus- ja energiatehokkuudesta tinkimättä. L&T on tuottanut OP-Pohjola-ryhmälle siivous- ja jätehuollon palveluja usean vuoden ajan.

Liiketoimintamme laajeni kuormalavojen kierrätykseen ja uusiokäyttöön

L&T osti kuormalavojen kierrätykseen ja uusiokäyttöön keskittyneen J A Tauriainen Oy:n liiketoiminnan. Kaupan myötä L&T:stä tulee yksi alan merkittävimmistä toimijoista Suomessa. "Uusi liiketoiminta-alue täydentää kokonaispalvelutarjoomaamme kaupan, teollisuuden ja logistiikan asiakkaille", kertoo toimialajohtaja **Petri Salermo** L&T:ltä.

STRATEGIAN ETENEMINEN 2014

Vuoden 2014 aikana L&T päivitti strategiansa vuosille 2014–2018. Päivitys on selkeä jatkumo vuonna 2012 julkistetulle strategialle, johon liittyi laaja toimintojen uudelleenorganisointi sekä liiketoiminnan painopisteiden ja taloudellisten tavoitteiden uudelleen määrittely.

Strategiapäivityksessä iso kuva pysyi ennallaan, mutta kokonaisuuteen tehtiin joitain tarkennuksia toimintaympäristössämme havaittujen muutosten pohjalta.

KULUTUSYHTEISKUNNASTA KIERRÄTYSYHTEISKUNNAN KAUTTA KIEROTALOUTEEN

L&T:n strategian keskeinen teema on edelleen se, että haluamme yhdessä asiakkaidemme kanssa muuttaa kulutusyhteiskuntaa kierrätysyhteiskunnaksi. Teemme sen tuottamalla asiakkaillemme materiaali-, energia- ja kustannustehokkuutta. Uutta on sen sijaan se, että olemme katsoneet tulevaisuutta vieläkin pidemmälle ja näemme, että kierrätysyhteiskunta on välivaihe siirryttäessä kiertotalouteen.

LYHYEN AIKAVÄLIN PAINOPISTE ON MARKKINA-ASEMAN VAHVISTAMISESSA

Taloudelliset tavoitteemme ovat ennallaan, mutta kasvutavoitteiden saavuttamisen aikahorisonttia on hiukan pidennetty ja orgaanisen kasvun lisäksi tavoittelemme kasvua myös kohdennetuin yritysostoin.

Lyhyellä tähtäimellä keskitymme vahvistamaan markkina-asemaamme ja kohentamaan edelleen kannattavuuttamme. Pidemmällä aikavälillä tavoitteenamme on luoda kannattavaa kasvua sekä asiakkaillemme että meille itsellemme.

Suomessa on miljoona kaivosta. Ovessa lukee jätehuone.

STRATEGIAA TOIMEENPANNAN KEHITYSOHJELMIEN JA -PROJEKTIN AVULLA

Strategian toimeenpanossa iso merkitys on valitsemillamme [strategisilla painopisteillä](#) ja niihin liittyvillä vuosia kestävillä ohjelmilla ja projekteilla. Vuonna 2014 edistimme strategisia ohjelmiamme suunnitelmiamme mukaisesti.

Asiakaspalvelun kehittäminen

- Ohjelman avulla tavoitellaan parempaa asiakaskokemusta, kustannustehokkuutta ja lisämyyntiä.
- Näihin tavoitteisiin päästään toimintatapoja yhtenäistämällä, automaatiota lisäämällä sekä palveluita ja toimintoja keskittämällä.
- Vuonna 2014 otimme käyttöön yhtenäisen toimintamallin asiakaspalvelutoiminnoillemme ja keskitimme toiminnot yli 20 paikkakunnalta kolmelle paikkakunnalle. Lisäksi uudistimme asiakkaillemme tarjottavia verkkoasiointilomakkeita ja otimme käyttöön valtakunnalliset asiakaspalvelunumerot.

Työvoiman hallinta

- Ohjelman tavoitteena on varmistaa se, että henkilöstöresurssiemme käyttö on mahdollisimman tehokasta ja asiakkaidemme käytössä on oikea määrä osaavia henkilöitä oikeassa paikassa oikeaan aikaan.
- Näihin tavoitteisiin päästään kehittämällä tietojärjestelmiämme ja henkilöstömme osaamista sekä yhtenäistämällä toimintatapojamme. Ohjelmaan liittyy joukko projekteja, jotka tulevat lähivuosina konkretisoitumaan uudenlaisina tapoina toimia ja tehdä työtä.
- Vuonna 2014 saatiin päätökseen siivous- ja tukipalveluiden ja toimihenkilöiden digitaalisen työajan keruun sekä jätehuollon työajanhallinnan projektit. Näiden projektien myötä noin 5 000 L&T:läistä siirtyi sähköisen työajanseurannan piiriin. Lisäksi vuoden aikana käynnistettiin uusia työvoimanhallinnan projekteja muun muassa kiinteistöhuollon työvuorosunnittelun kehittämiseksi sekä työvoiman joustavan käytön lisäämiseksi.

Johtamisen kehittäminen

- Ohjelman tavoitteena on strategian toteutumisen vauhdittaminen, esimiestaitojen vahvistaminen ja johtamiskäytäntöjen yhtenäistäminen. Haluamme olla jatkossa toimialan edelläkävijä ihmisten ja asiakaskokemuksen johtamisessa.
- Vuonna 2014 jatkoimme laajaa esimiesvalmennusohjelmaamme, jonka puitteissa jokainen L&T:n esimies osallistui vähintään kuuteen valmennuspäivään vuosien 2013–2014 aikana. Lisäksi käynnistimme myynnin valmennusohjelman, jonka koko L&T:n myyntihenkilöstö suoritti.

Kiinteistöpalveluiden toiminnanohjaus

- Ohjelman tavoitteena on luoda Kiinteistöpalveluille yhtenäinen palvelutuotannon toimintamalli ja ottaa käyttöön sitä tukevia järjestelmäratkaisuja. Vuonna 2014 määrittelimme yhtenäisen toimintamallin ja teimme määrittelyjä toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönoton tueksi.

ÄLYPUHELIMESTA APUA SIIVOOJAN TYÖPÄIVIIN

Kun **Ilona Syrjälä** aamukuudelta saapuu työpaikalleen, hän kaivaa jo tottuneesti esiin uuden työvälineensä, älypuhelimien. Hän nostaa puhelimen asiakaskohteen seinällä olevaa tunnistetta vasten.

”Alkuun pelkäsin, että unohdan käyttää puhelinta tunnisteella, mutta aika äkkiä tästä tuli rutiinia. Sitä paitsi tunniste on aina siivouskomerossa ja silmien korkeudella, joten se muistuttaa itsekin itsestään”, Ilona sanoo.

Ilona ja lähes 4 000 muuta L&T:n siivoojaa ovat vuodesta 2013 lähtien käyttäneet älypuhelinta työaikakirjauksiin. Enää ei tarvitse täyttää paperisia tuntiappuja, kun tiedot kirjautuvat palkanlaskentaan automaattisesti. Näin virheet vähenevät ja tiedonkulku nopeutuu.

Ilona on huomannut SIMOn helpottavan omien työtuntien tarkkailua: ”Nyt on helppo tarkistaa jälkikäteen, kuinka paljon tunteja on tullut tehtyä. Aiemmin se tieto lähti tuntiappun mukana palkanlaskentaan, jollei tullut kopioineeksi paperia itse.”

L&T:N KESKEINEN ASIAKASHYÖTY: VÄHEMMÄN. VÄHEMMÄN JÄTETTÄ, VÄHEMMÄN KULUTUSTA, VÄHEMMÄN KULUJA.

Yhdessä asiakkaidemme kanssa pienennämme jätemääriä ja pidennämme kiinteistöjen käyttöikää. Ohjaamme materiaalit hyötykäyttöön sekä vähennämme raaka-aineiden ja energian kulutusta. Autamme asiakkaitamme keskittymään omaan ydinliiketoimintaansa ja säästämään ympäristöä.

Asiakkaillemme tämä tarkoittaa materiaali-, energia- ja kustannustehokkuuden parantumista.

SYNTYPAIKKALAJITTELU

TARJOITUKSEN MUKAISET
KERÄYSVÄLINEET

YMPÄRISTÖ-
JOHTAMINEN
JA RAPORTOINTI

KIERRÄTYS LAITOKSET
JA
-RAAKA-AINEET

ASIAKASHYÖTY

NÄIN JÄTTEISTÄ
SAADAAN
KIERRÄTYKSEEN

YLI

50%

JA HYÖTYKÄYTTÖÖN

JOPA

100%

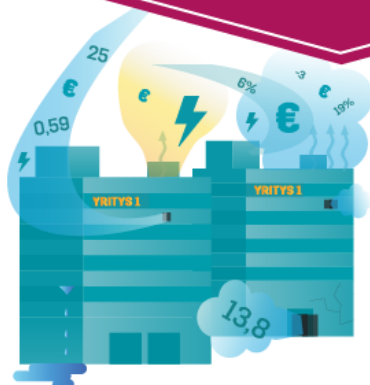
KIERRÄTYS TAVOITTEET TÄYTTÄVÄT,
JÄTEHUOLTO- JA RAAKA-
AINE KUSTANNUKSET LASKEVAT,
YMPÄRISTÖ JA ILMASTO KIITTÄVÄT**

* LÄHDE:
JÄTETILASTO 2013,
[HTTP://WWW.STAT.FI/TIL/JATE/2013/JATE_2013_2014-11-27_FI.PDF](http://www.stat.fi/til/jate/2013/jate_2013_2014-11-27_fi.pdf):
KOLMANNES JÄTTEISTÄ KIERRÄTETÄÄN.
VALTAKUNNALLINEN JÄTESUUNNITELMA, [HTTP://WWW.YM.FI/-FI-FI/YMPARISTO/JATTEET/VALTAKUNNALLINEN_JATESUUNNITELMA](http://www.ym.fi/-fi-fi/ymparisto/jatteen/valtakunnallinen_jatesuunnitelma):
KIERRÄTYSVAOITE VUODELLE 2016 ON 50 %. JÄTETILASTO 2005,
[HTTP://WWW.STAT.FI/TIL/JATE/2005/INDEX.HTML](http://www.stat.fi/til/jate/2005/index.html):
KIERRÄTYSASTE ON PYSYNYT LÄHES ENNALLAAN PIAN KYMMENEN
VUOTTA.

**L&T:N HALLUSSA OLEVIEV MATERIAALIEV
KIERRÄTYSASTE ON 53 %.

HAASTE 2

KIINTEISTÖJÄ JOHDETAAN
SOKEASTI

SUOMALAISTEN KIINTEISTÖJEN
ENERGIAKÄYTÖSTÄ ON
SÄÄSTETTÄVISSÄ
YHDEN JOS TOISENKIN
YDINVOIMALAN VERRAN
ENERGIAA.*

L&T:N VASTAUS
ONGELMAAN ON

**ARJEN HAVAINTOJEN
JA TIEDON
VUOROTAMINEN**

YHDIS IÄMINEN

ENERGIAN-
HALLINTAKESKUS
JA RAPORTOINTI

HUOLTOMIESTEN
HAVAINNOT
JA TOIMENPITEET

TILA-
SUUNNITTELU

ASIAKASHYÖTY

NÄIN KIINTEISTÖN
ENERGIAN-
KULUTUS
VÄHENEÄ

JOPA

30%

JA KIINTEISTÖN
ARVO NOUSEE

JOPA

10%

OIKEIN TOIMIVAT LAITTEET

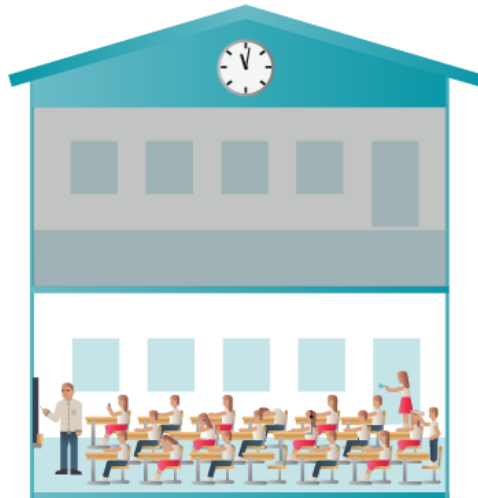
TUOTTAVAT OPTIMAALISIA
OLOSUHTEITA, TILAT OVAT
TEHOKKAASSA KÄYTÖSSÄ JA
ENERGIAKUSTANNUKSET
LASKEVAT.**

* LÄHDE:
ERA 17 ENERGIAVISAAN RAKENNETUN YMPÄRISTÖN AIKA
2017, ERA17.FI: ENERGIAN LOPPUKÄYTTÖ OLI SUOMESSA 307
TWH VUONNA 2007, RAKENNUSTEN OSUUS ENERGIAN
LOPPUKÄYTÖSTÄ ON YLI 40 % JA SÄÄSTÖPOTENTIAALI 30 %.
TVO:N VUOSIRAPORTOINTI 2012, WWW.TVO.FI/OLJIAOL2:
YHDEN YDINVOIMALAN TUOTANTOKAPASITEETTI NOIN 7 TWH.

** L&T:N TEOLLISUUSASIAKKAAN KAUKOÄLMMÖNKULUTUS
LASKI VUODESSA 37 % JA SÄHKÖNKULUTUS 20 %.

HAASTE 3

VEROEUROT KULUVAT
VÄÄRIIN ASIOIHIN

KUNTIEN KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA
RAHOISTA LÄHES
PUOLET MENEE
MUUHUN KUIN
PERUSPALVELUN
TUOTTAMISEEN,
MUUN MUASSA KIINTEISTÖJEN
YLLÄPITOON JA HALLINNOINTIIN.*

L&T:N VASTAUS

ONGELMAAN ON

TUKIPALVALUIDEN ULKOISTAMINEN AMMATTILAISILLE

OIKEA
PALVELUTASO
JA RESURSSIT

AMMATTITAITO
VÄÄRIT

SEURANTA JA
RAPORTOINTI

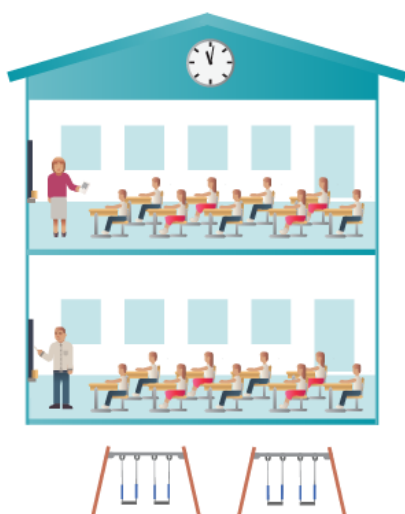

ASIAKASHYÖTY

TUKIPALVELUISTA
VOIDAAN SÄÄSTÄÄ

JOPA

20%

NÄIN KUNNAT VOIVAT
**HOITAA
PAREMMIN**
PERUSTEHTÄVIÄÄN,
KUNTALAISET SAAVAT
VEROEUROLLE
VASTINETTA
JA TUKIPALVELUT
VASTAAVAT TARPEITA.**

* LÄHDE:
OPETUSHALLITUS: KOULUTUKSEN
TILASTOLLINEN VUOSIKIRJA 2014, [HTTP://WWW.OPH.FI/DO-
WNL0AD/163331_KOULUTUKSEN_TILASTOLLINEN_-
VUOSIKIRJA_2014.PDF](http://www.oph.fi/download/163331_koulutuksen_tilastollinen_-_vuosikirja_2014.pdf): OPETUKSEN KUSTANNUKSET
MUODOSTAVAT PERUSOPETUKSEN OPPILASKOHTAISISTA
KOKONAISKUSTANNUKSISTA KESKIMÄÄRIN 58 PROSENTTIA.
KUNTAKOHTAINEN KUSTANNUSVAIHTELU ON SUURTA.

** L&T:N YHDESSÄ ASIAKKaidensa KANSSA TEKEMÄT
LASKELMAT Osoittavat, että ERO LÄHTÖTILANTEEN JA
UUELLEEN JÄRJESTETTYJEN PALVELUIDEN VÄLILLÄ VOI
TUODA SÄÄSTÖÄ JOPA 20 %.TULOKSET VAIHTELEVAT
KUNTAKOHTAISESTI.

KOHDENNETUT YRITYSKAUPAT TUKIVAT KASVUA JA VAHVISTIVAT ASEMAA YMPÄRISTÖHUOLLON ARVOKETJUSSA

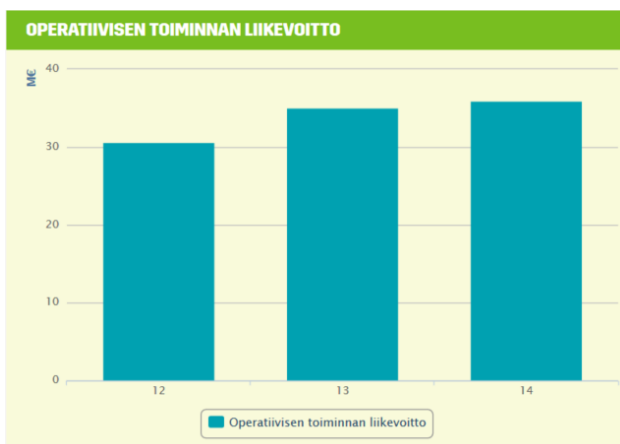
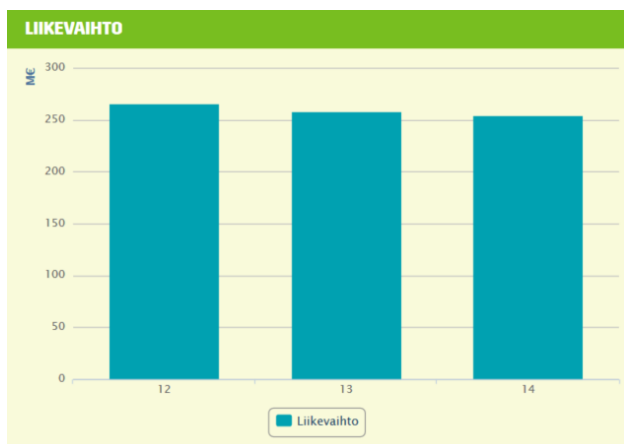
Vuonna 2014 Ympäristöpalveluiden liikevaihto laski 1,3 prosenttia ja oli 254,5 miljoonaa euroa (257,9 milj. euroa). Liikevoitto oli 37,3 miljoonaa euroa (30,1 milj. euroa). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 35,9 miljoonaa euroa (35,1 milj. euroa).

UUODEN 2014 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET YMPÄRISTÖPALVELUISSA

- Vertailukelpoinen liikevaihto kasvoi 1,5 prosenttia*, ja vahvistimme markkina-asemaamme haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta.
- Teimme neljä kohdennettua yritysostoa markkina-asemamme vahvistamiseksi. Yritysosot vahvistivat maantieteellistä kattavuuttamme ja palvelutarjoamaamme ympäristöhuollon arvoketjun eri vaiheissa.
- Operatiivisen tehokkuuden parantumisen ansiosta kannattavuus kehittyi suotuisasti.

**) Tilikauden 2014 liikevaihto sisältää 2,1 miljoonaa euroa (12,2 milj. e) 13.3.2014 myydyn Latvian liiketoiminnan liikevaihtoa.*

LAJITTELU TUO TEHOA RAKSALLE

Skanskan kerrostalotyömaa Helsingin Arabianrannassa on tyypillinen talonrakentamisen uudiskohde, jossa syntyy monenlaista rakennusjätettä. Kun esimerkiksi puu, muovi, pahvi, kipsilevyt, betoni ja tiili lajitellaan saman tien kaikki omiin kontteihinsa, pysyy työmaa siistinä ja asiat etenevät sutjakkaasti.

”Tavoitteemme on ohjata 85 prosenttia työmaiden jätteistä hyötykäyttöön. Tällä hetkellä Suomessa osuus on noin 65 prosenttia”, sanoo **Kaisa Kekki**, Skanskan Sustainability Manager.

”Parhaimmissa tapauksissa loppusijoitukseen menee vain prosentin verran sellaisia materiaaleja, joita ei tällä hetkellä pystytä hyödyntämään”, Kekki sanoo.

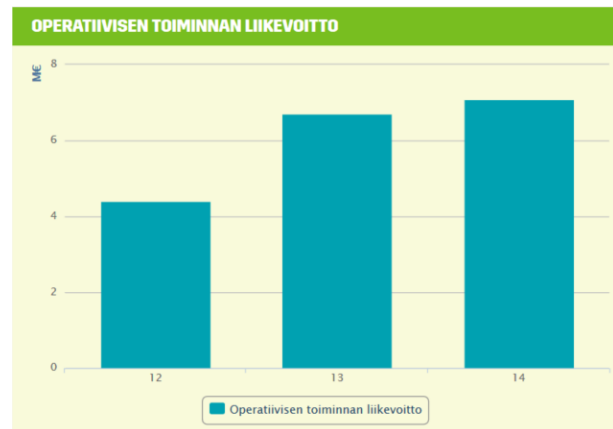
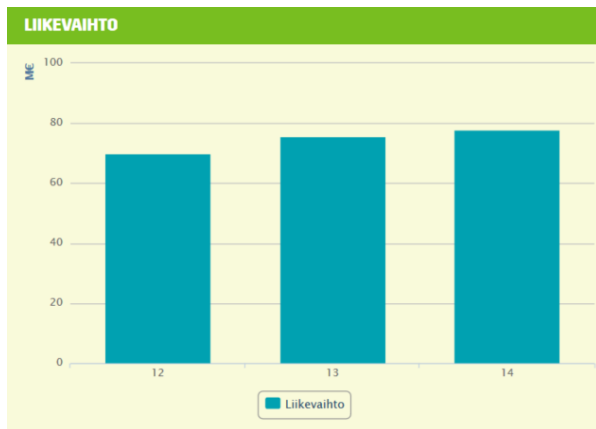
PAINOPISTE OPERATIIVISESSA TEHOKKUUDESSA JA MARKKINA- ASEMAN VAHVISTAMISESSA

Vuonna 2014 Teollisuuspalveluiden liikevaihto nousi 3,0 prosenttia ja oli 77,8 miljoonaa euroa (75,5 milj. euroa). Liikevoitto oli 6,5 miljoonaa euroa (5,2 milj. euroa). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 7,1 miljoonaa euroa (6,7 milj. euroa).

VUODEN 2014 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET TEOLLISUUSPALVELUISSA

- Kasvoimme vakaasti ja vahvistimme markkina-asemaamme haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta.
- Tehostamistoimenpiteiden ja kasvaneen volyymin ansiosta toimialan kannattavuus parani.
- Strategiamme mukaisesti laajenimme suurissa teollisuusasiakkuuksissa muun muassa metsäteollisuudessa.
- Asiakastytyväisyys kehittyi vuoden aikana positiivisesti.

SUOMEN SILTOJA PELASTAMASSA

Tuttu näky kesäisillä maanteilla: silta on huputettu tai puomitettu, liikenne ohjattu yhdelle kaistalle ja sillan kannella häärii miehiä huomiovärit vilkkuen, järeät koneet laulaen.

L&T tekee työmailla siltojen vesipiikkausta, jossa huonolaatuinen ja haurastunut betoni piikataan pois ja tehdään tarttumapintaa uudelle valulle. Infra- ja rakennusalan palveluyritys Destia on L&T:n iso yhteistyökumppani.

Destia Etelä-Suomi tekee vuosittain parikymmentä siltojen peruskorjausta. Suomen sillat ja tiestö ovat isojen korjauksien tarpeessa. Tiemäärärahoja kuitenkin nipistetään ja korjausvelka kasvaa.

”Nyt pystytään korjaamaan vain välttämättömimmät sillat. Osa silloista on jo käytetty niin loppuun, että korjaus ei enää kannata, vaan ne joudutaan lähitulevaisuudessa uusimaan kokonaan”, sanoo **Jarmo Silvander**, Destian Etelä-Suomen yksikön työpäällikkö.

Kuitenkin jos korjaaminen päästään aloittamaan ajoissa, sillalle saadaan kymmeniä vuosia käyttöikää murto-osalla uuden sillan hinnasta.

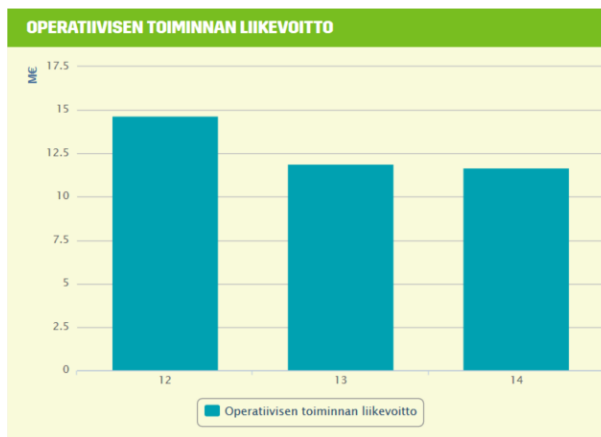
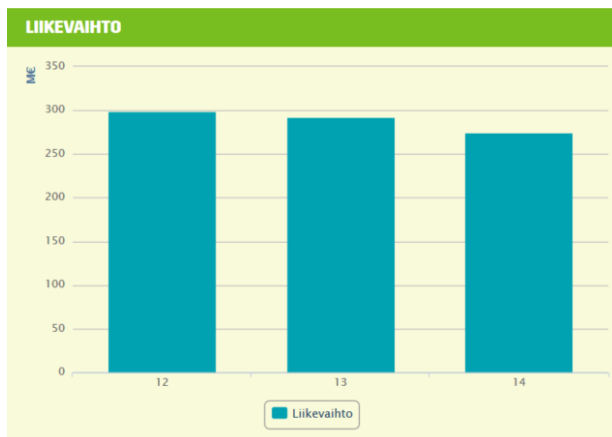
KESKITYIMME OPERATIIVISEN TEHOKKUUDEN PARANTAMISEEN

Vuonna 2014 Kiinteistöpalveluiden liikevaihto laski 6,1 prosenttia ja oli 274,7 miljoonaa euroa (292,5 milj. euroa). Liikevoitto oli 10,6 miljoonaa euroa (4,4 milj. euroa). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 11,7 miljoonaa euroa (11,9 milj. euroa).

UUODEN 2014 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET KIINTEISTÖPALVELUISSA

- Toimialalla tehtiin merkittävä uudelleenorganisointi toiminnan sopeuttamiseksi markkinatilanteeseen.
- Laajempien palveluratkaisujen tarjoamisessa otimme edistysaskeleita, kun solmimme merkittävät kokonaispalvelusopimukset muun muassa Itellan ja OP-Pohjolan kanssa.
- Osana Kiinteistöpalveluiden toiminnanohjaus -ohjelmaa määrittelimme yhtenäisen toimintamallin ja teimme määrittelyjä toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönoton tueksi.
- Otimme siivouksessa käyttöön sähköisen työajankeruun, mikä parantaa jatkossa toimialan operatiivista tehokkuutta.
- Työturvallisuudessa positiivinen kehitys jatkui. Tapaturmataajuus laski 19:ään (20).

LINJAKAS ALKU MTV:LLÄ

L&T rakensi viime vuoden aikana yhteisen toimintajärjestelmän koko siivous- ja tukipalveluilleen. Projektiryhmä etsi parhaat käytännöt eri yksiköistä ja kehitti tarpeen mukaan myös uusia.

Muutoksen merkiksi L&T haki toimintajärjestelmälle laatu-, ympäristö- sekä työterveys- ja työturvallisuussertifikaatit.

L&T aloitti toukokuussa siivous- ja tukipalvelut MTV:llä noudattaen sertifioitua toimintajärjestelmää.

”Halusimme sellaisen toimijan, joka on hyvin valveutunut ja pystyy auttamaan meitä kehittämään toimintaamme”, MTV:n kiinteistöpäällikkö **Heli Kunnas** kertoo.

MTV aikoo vähentää ympäristökuormitusta L&T:n joutsenmerkityn siivouspalvelun avulla. Siivoojat käyttävät ympäristömerkittyjä siivousvälineitä ja -aineita ja edistävät osaltaan jätteiden lajittelua.

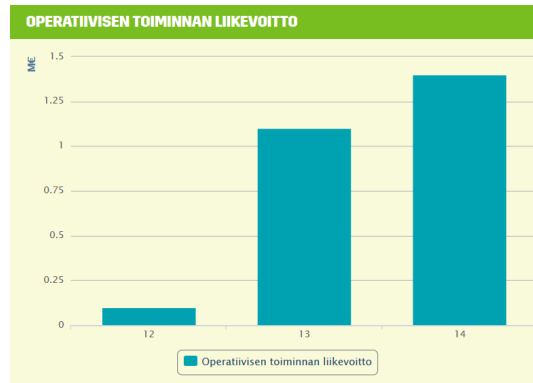
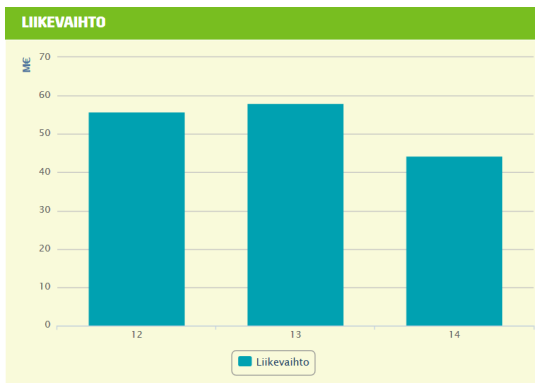
PARANSIMME KANNATTAVUUTTA TOIMINTAA TEHOSTAMALLA

Vuonna 2014 Uusiutuvien energialähteiden liikevaihto laski 23,8 prosenttia ja oli 44,2 miljoonaa euroa (58,0 milj. euroa). Liikevoitto oli 1,6 miljoonaa euroa (1,4 milj. euroa). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 1,4 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa).

UUODEN 2014 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET UUSIUTUVISSA ENERGIALÄHTEISSÄ

- Strategian mukaisesti toimialan kannattavuus parani karsimalla heikommin kannattavaa liiketoimintaa ja parantamalla operatiivista tehokkuutta.
- Olemme keskittäneet toimintamme ja hankintaorganisaatiomme alueille, joissa metsäenergian käytöllä on pitkäaikaiset ja kasvavat näkymät.
- Strategian yhtenä painopisteenä oli pienentää liiketoimintaan sitoutuvaa pääomaa ja siinä onnistuttiin varastonhallinnan ja ennakkomaksujen myötä.

KESTÄVÄÄ METSÄNHOITOA

Metsäluonnon monimuotoisuuden (biodiversiteetti) säilyttäminen ja parantaminen on meille tärkeä asia. Emme tee puukauppaa tai hakkuita luonnonsuojelualueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailla alueilla.

Toimintaamme metsässä ohjaavat Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion julkaisemat sekä alan asiantuntijoiden ja toimijoiden yhteistyössä laatimat metsänhoitosuositukset. Toimenpiteet suunnitellaan maastossa, jolloin tunnistetaan mahdolliset metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet, jotka rajataan hakkuiden ulkopuolelle. Hakkuista tehdään aina metsälain mukainen metsänkäyttöilmoitus Metsäkeskukselle.

Hoidetussa nuoressa metsässä kasvu kiihtyy ja metsän laatu sekä kyky sitoa hiilidioksidia paranevat. Suomessa energiapuun korjuu on metsäsertifioinnin (PEFC) piirissä, mikä takaa sen, että metsien käyttö on ekologisesti kestävällä pohjalla.

Laskelmien mukaan ainakin kolmasosa Suomen energiatarpeesta pystytään täyttämään puhtaasti puulla ilman, että luonnon monimuotoisuutta vaarannetaan.

MEILLÄ TEHDÄÄN KESTÄVÄÄ TYÖTÄ

Vastuullinen toimintatapa on erottamaton osa liiketoimintaamme ja läsnä jokapäiväisessä työskentelyssämme. Vastuullisuus kuuluu kiinteästi strategiaamme, jonka mukaan haluamme olla muuttamassa nykyistä kulutusyhteiskuntaa tehokkaaksi kierrätysyhteiskunnaksi, joka luo edellytykset kiertotalouden syntymiselle.

Vuonna 2014 päivitimme yritysvastuuohjelmamme kaudelle 2014–2018. Yritysvastuuohjelmassa ovat L&T:n tärkeimmät vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet sekä vuoden 2014 saavutukset ja toimenpiteet. Ohjelman painopisteet perustuvat keskeisten sidosryhmiemme odotuksiin ja olemme ottaneet siinä huomioon ympäristö- ja palvelualan yritykselle ominaiset liiketoiminnan ja toimintaympäristön erityispiirteet. Ohjelmaa päivitetään vuosittain ja yritys vastuun ohjausryhmä seuraa sen toteutumista säännöllisesti. Ohjelman etenemisestä raportoimme vuosittain osana vuosikertomusta.

Vastuullisuuden yksi mukava seuraus on se, että asiakkaat tulevat toistekin.

Yritysvastuuohjelman keskeisimmät muutokset liittyvät maine- ja sidosryhmätyön uudistamiseen sekä entistä kunnianhimoisempien ympäristötavoitteiden asettamiseen. Myös toimitusketjulle asetettavat vaatimukset huomioidaan uudessa ohjelmassa entistä tarkemmin. Henkilöstöpuolella jatketaan työkyky- ja työturvallisuusohjelmien tuloksellista läpivientä.

Yritysvastuuohjelman osa-alueiden toteuttamiseksi olemme käynnistäneet 14 projektia, jotka tähtäävät muun muassa vastuullisen toimitusketjun, työturvallisuuden, sisäisen ympäristöosaamisen, kiinteistöjen energiatehokkuuden ja päästöjen vähentämisen kehittämiseen. Projektien edistymistä seuraa yritys vastuun ohjausryhmä.

Tarkempi kuvaus yritysvastuuohjelman sisällöstä ja keskeisistä tuloksista esitellään kunkin osa-alueen alla.

Päämäärä	Tavoitteet 2014–2018	Tulokset 2014	Keskeiset toimenpiteet 2014
Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut			

	Kannattava yritys ja sijoituskohde	Strategiakauden taloudelliset tavoitteet	Avainluvut	Strategian toimeenpanon eteneminen
	Vastuullinen tapa toimia	Tapa toimia-ohjeistuksen jalkautus ja noudattaminen Verojalanjäljen läpinäkyvä raportointi	Suomessa työntekijöille järjestettiin 300 koulutustilaisuutta, jalkautus eteni Ruotsissa ja Venäjällä Taloudellinen hyöty ja verojalanjälki	Tapa toimia Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut Taloudellinen hyöty ja verojalanjälki
	Asiakkaan vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut ja asiantuntijapalvelut	Panostetaan asiantuntija-palveluiden kehittämiseen sekä asiakaskohtaisiin materiaali- ja energia-tehokkuuden kehittämiss-hankkeisiin	Ympäristöjohtamisen palvelut erotettiin omaksi liiketoimintayksikökseen Asiakaskohtaiset materiaali- ja energiatehokkuuden kehittämishankkeet	Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut
Ympäristövastuu 	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Omien laitosten materiaalitehokkuus 98 % Hallussa olevien jätteiden hyödyntämisaste 95 % Kierrätysasteen nostaminen 55 %:iin	Omien laitosten hyödyntämisaste 98 % Hallussa olevien jätteiden hyödyntämisaste 90 % Hallussa olevien jätteiden kierrätysaste 51 %	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen
	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen	CO ₂ -päästöjen vähentäminen 10 %:lla verrattuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyymiin	CO ₂ -päästöt vähenivät 4,5 % suhteutettuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyymiin.	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen
	Oman toiminnan vastuullisuus ja määräystenmukaisuus	Ei vakavia ympäristövahinkoja tai rikkeitä	Ei vakavia ympäristövahinkoja tai rikkeitä Sertifioitujen ympäristöjärjestelmien osuus 73 % liikevaihdesta	Oman toiminnan vastuullisuus
Vastuu				

henkilöstöstä 		Sairauspoissaolo- prosentti < 5 % Keskimääräinen eläköitymisikä 63 vuotta (pitkän aikavälin tavoite 65 vuotta)	Sairauspoissaolo- prosentti 5,3 % Keskimääräinen eläköitymisikä 63,1 vuotta	Sirius- työkykyohjelman mukaiset toimenpiteet Työkyvyn johtaminen
	Työkyvyn hallinta, L&T Suomi			
	Työturvallisuus, L&T Suomi	Tapaturmataajuus alle 10 vuonna 2018	Tapaturmataajuus Suomessa 18	Työturvallisuus
	Henkilöstö- tyytyväisyys	Meininki-henkilöstö- tyytyväisyyskysely kahden vuoden välein Vähintään 80 % omasta henkilöstöstä suosittelee L&T:tä työnantajana	Meininki-henkilöstö- tyytyväisyyskysely tehdään seuraavan kerran vuonna 2015, kyselyä ei tehty vuonna 2014	Vastuu henkilöstöstä
Vastuullinen toimitusketju 	L&T:n vastuullisuus- vaatimukset kattavat koko toimitusketjun	Harmaan talouden torjunta, ei rikkeitä toimitusketjussa	Tilaajavastuun valvontapalveluun on liittynyt 95 % alihankkijoista	Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppani t
		Kattavat toimittaja- arvioinnit Prosessin kehittäminen ja toimenpiteiden kattavuus.	Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppanit	Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppani t
		Ympäristö- ystävälliset tuotantovälineet: Raskaan kaluston moottorien Euro- luokitusten kehittyminen, uusien työsuhte- ja tuotantoautojen päästörajat 120 g/km, ympäristö- merkittyjen siivousaineiden osuus 70 %	Päästöjen ja energiansäilytyksen vähentäminen Laskimme käyttämämme autojen CO ₂ päästöarajan 135:stä 120:een (g/km) Ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus 62 % (2013: 58 %)	Päästöjen ja energiansäilytyksen vähentäminen Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppani t

Aktiiviset sidosryhmäsuhteet 	Keskeisten sidosryhmien luottamuksen kasvattaminen.	Säännöllisen sidosryhmätuen mittaaminen nimettyjen sidosryhmien osalta Toimenpiteiden ja hankkeiden läpinäkyvä raportointi	Sidosryhmätutkimus ja sidosryhmäkohtaiset toimenpide- suunnitelmat	Sidosryhmäsuhteet
		Säännöllinen nettosuosittelu- indeksin (NSI) mittaaminen Toimenpiteiden ja hankkeiden läpinäkyvä raportointi	Toteutimme kaksi laajaa asiakastyytyväisyys- mittausta (NSI)	Sidosryhmäsuhteet Asiakkaat

EDISTÄMME ASIAKKAIDEMME VASTUULLISUUTTA

Pörssiyhtiönä tehtävämme on olla kannattava sijoitus omistajillemme, mutta meille aivan yhtä tärkeää on olla vastuullinen veronmaksaja ja työnantaja. Sidosryhmämme odottavat meiltä vastuullista toimintaa ja lisäksi tuottamillamme palveluilla on keskeinen rooli asiakkaidemme vastuullisuuden varmistamisessa.

TAPA TOIMIA TULEE TUTUKSI

Alan suunnannäyttäjänä meidän on kaikin keinoin varmistettava oman toimintamme vastuullisuus ja vaatimustenmukaisuus. Kehitämme jatkuvasti riskienhallintaamme sekä varmistamme sen, että koko henkilöstömme on tietoinen vastuullisen liiketavan periaatteistamme ja niiden vastaiseen toimintaan liittyvästä ilmoituskanavamenettelystä.

Vuonna 2014 vastuullisen liiketavan periaatteidemme eli Tapa toimia -ohjeidemme käyttöönotto eteni systemaattisesti kaikissa toimintamaissamme.

SERTIFIOINNIT LAAJENIVAT

L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001 -standardien mukaisesti. Vuonna 2014 sertifioinnit kattoivat 73 prosenttia L&T:n palvelutuotannon liikevaihdosta. Vuonna 2014 sertifiointi laajeni koskemaan siivous- ja tukipalveluja aiempien sertifioitujen Ympäristö- ja Teollisuuspalveluiden lisäksi.

ASiantuntijapalvelut vastaavat kasvaviin asiakastarpeisiin

L&T:n palveluilla on merkittävä asema asiakkaidemme ympäristövastuun varmistamisessa. Palveluidemme kautta pystymme vaikuttamaan asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuuteen ja siten vähentämään asiakkaidemme ympäristö- ja ilmastokuormitusta. Lisäksi autamme asiakkaitamme ympäristöraportoinnissa, energiankulutuksen seurannassa sekä kiinteistöjen käytön optimoinnissa.

Kun vastuullisuus ja vaatimustenmukaisuus totutaan näkemään toimintamme tunnusmerkkeinä, kohentuu samalla kolme muutakin asiaa: L&T:n maine, asiakastyytyväisyys ja planeetan tila

Pystyäksemme entistä paremmin vastaamaan asiakkaidemme kasvaviin tarpeisiin päätimme vuonna 2014 tehdyn strategiapäivityksen yhteydessä erottaa ympäristöjohtamisen ja kiinteistöpalveluiden asiantuntijapalvelut omiksi liiketoimintayksiköikseen.

- Ympäristöjohtamisella tarkoitamme asiantuntijapalveluita, joilla autamme asiakasyrityksiämme mittaamaan, ennakoimaan ja minimoimaan toiminnastaan syntyviä ympäristövaikutuksia ja -kustannuksia sekä johtamaan ympäristövastuullisuuttaan.
- Kiinteistöpalveluiden asiantuntijamme auttavat asiakkaitamme ylläpitämään kiinteistöjensä ja tilojensa arvon, ylläpidon kustannukset sekä olosuhteet optimaalisella ja tarkoituksenmukaisella tasolla.

PAIKALLISTA HYVINVOINTIA LUOMASSA

L&T on toimintapaikkakunnillaan merkittävimpien työnantajien joukossa. Maksetuilla palkoilla ja veroilla sekä aine-, tavara- ja palveluostoilla, on huomattava vaikutus kuntatalouteen sekä talousalueen muuhun elinkeinotoimintaan.

TALOUDELLISEN HYÖDYN JAKAUTUMINEN

Toimintamme keskeisimmät suorat rahavirrat syntyvät asiakkaiden palvelumaksuista, henkilöstön palkoista, palkkioista ja sosiaalikulusta, veroista, palvelu- ja tavarahankinnoista, korvauksista rahoittajille ja osakkeenomistajille sekä investoinneista.

**TALOUDELLISEN HYÖDYN
JAKAUTUMINEN
(M€)**

**ASIAKKAAT
TUOTOT**
646,7
(872,5)

**TOIMITTAJAT
OSTETUTTAVARAT,
MATERIAALIT JA
PALVELUT**
-283,0
(-312,9)

LUOTU LISÄARVO

363,6
(359,6)

**LISÄARVON JAKAMINEN
(M€)**

**OMISTAJAT
OSINGOT JA
PÄÄOMAN-
PALAUTUKSET**
-19,4
(-44,2)

**TYÖNTEKIJÄT
PALKAT, PALKKIOT
JA SOSIAALIKULUT**
-254,8
(-278,8)

**LUOTONANTAJAT
NETTORAHOITUS-
TUOTTO/-KULU**
-18,9
(-1,7)

**JULKINEN
SEKTORI
VEROT**
-9,1
(-9,3)

**LIIKETOIMINNAN
KEHITTÄMISEEN**

61,5
(25,9)

L&T:N VEROJALANJÄLKI

Läpinäkyvä verojalanjäljen raportointi on keskeinen osa L&T:n vastuullisuustyötä. L&T julkaisi verojalanjälkilaskelman ensimmäisen kerran vuonna 2013.

	Suomi		Muut toimintamaat		Yhteensä	
Verot ja veronluonteiset maksut, M€	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Tuloverot/yhteisöverot	8,9	12,3	0,4	0,8	9,3	13,1
Ennakonpidätykset palkoista ja metsämaksuista sekä lähdeverot	46,7	46,3	3,6	5,6	50,4	51,9
Sosiaaliturvamaksu	4,3	4,0	5,3	8,2*	9,6	12,2
Tuotantoverot **	1,3	1,4	0,3	2,0	1,6	3,4
Arvonlisäverot (kulutusvero)	76,1	78,4	5,8	8,6	81,9	87,1
Kiinteistöverot	0,4	0,3	0,1	0,2	0,5	0,5
Vakuutusvero	0,6	0,8	0,0	0,0	0,6	0,8
Yhteensä	138,3	143,6	15,5	25,3	153,9	168,9

* Lukuun on lisätty laskelmasta vuonna 2013 puuttuneet Ruotsin sosiaaliturvamaksut 5,9 miljoonaa euroa.

** Tuotantoverot sisältävät mm. itse tilitetyt jätteenverot

Verojalanjäljellä tarkoitetaan yrityksen liiketoiminnasta yhteiskunnalle kertyviä verotuloja ja veronluonteisia maksuja. Välittömien ja välillisten verojen lisäksi L&T:n verojalanjäljessä on raportoitu työntekijöiden palkoista pidätetyt ennakonpidätykset sekä sosiaaliturvamaksut.

L&T noudattaa verojen maksamisessa, keräämisessä, tilittämisessä sekä raportoinnissa paikallista lainsäädäntöä. Keskeinen tekijä L&T:n verojen hoidossa on laadukas ja oikea-aikainen veroilmoitusten ja muiden lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen.

Yhteenvedo verojalanjäljessä kattaa sellaiset verot ja veronluonteiset maksut, joissa L&T:llä on lakisääteinen velvoite maksaa tai kerätä kyseinen vero tai maksu. Sen sijaan sellaisia veroja, jotka sisältyvät tuotteen tai palvelun ostohintaan ja joista L&T:llä ei ole lakisääteistä ilmoitusvelvollisuutta, ei ole sisällytetty yhteenvedon tietoihin.

Tässä raportissa olennaiset verot ja maksut on luokiteltu verolajeittain. Suomen luvut on ilmoitettu erikseen ja muut maat omana kokonaisuutenaan.

Lassila & Tikanoja Oyj:llä ei ole tytäryhtiöitä alhaisen verotuksen maissa.

TAPA TOIMIA OSAKSI L&T:LÄISTEN ARKEA

Olemme kirjanneet vastuullisen liiketavan periaatteemme ja eettiset ohjeemme L&T:n Tapa toimia -ohjeistoon. Suomessa kaikki toimihenkilöt koulutettiin ohjeiden soveltamiseen jo vuonna 2013, ja vuonna 2014 kaikki L&T:n Suomessa työskentelevät työntekijät kutsuttiin tiimikohtaisiin keskustelutilaisuuksiin, joissa pohdittiin ohjeiden soveltamista käytäntöön esimiesten johdolla vuorovaikutteisen verkkokurssin avulla. Eri puolilla Suomea järjestettiin yhteensä yli 300 tiimikohtaista tilaisuutta.

Vuonna 2015 ohjeista muistutetaan ja keskustellaan muun muassa osana työnjohdolle suunnattua laajaa valmennusohjelmaa.

JALKAUTUS ETENI RUOTSIIN JA VENÄJÄLLE

Ruotsissa ja Venäjällä ohjeiden jalkautus aloitettiin toimihenkilöistä, joista kaikki perehdytettiin ohjeisiin ja niiden käytäntöön soveltamiseen vuoden loppuun mennessä. Venäjällä myös kaikki työntekijät kutsuttiin loppuvuoden aikana yksikkökohtaisiin jalkautustilaisuuksiin. Ruotsissa työntekijöistä noin 20 prosenttia oli perehdytetty vuoden loppuun mennessä. Loput työntekijät perehdytetään vuoden 2015 ensimmäisen neljänneksen aikana.

OHJEIDEN VASTAISESTA TOIMINNASTA ON ILMOITETTAVA

Tapa toimia -ohjeistuksen vastaisesta menettelystä ilmoitetaan ensisijaisesti omalle esimiehelle. Lisäksi olemme ottaneet käyttöön erillisen palautekanavan, jonka kautta henkilökunta voi jättää luottamuksellisesti ilmoituksen puhelimitse tai sähköpostitse, mikäli on syytä epäillä ohjeistusta rikotun. Ilmoitukset käsittelee L&T:n sisäinen tarkastaja, joka selvittää tarvittavat taustatiedot ja haastattelee asianosaisia sekä informoi yhtiön johtoa tapauksesta. Johto tekee päätökset tarvittavista toimenpiteistä.

Vuonna 2014 ilmoituksia ilmoituskanavaan tuli 10 kappaletta. Lisäksi joitain ilmoituksia ohjeiden vastaisesta toiminnasta saapui sähköpostitse tai puhelimitse suoraan sisäiselle tarkastajalle. Kaikki ilmoitukset selvitettiin ja niistä noin puolet johti toimenpiteisiin. Toimenpiteet vaihtelivat huomautuksista irtisanomisiin. Joissain tapauksissa päädyttiin muuttamaan käytössä olevia prosesseja.

KOHTI KIERTOTALOUTTA

Kierrätyksen lisääminen ja kiertotalouteen siirtyminen ovat edellytys sille, että Suomi menestyy jatkossakin tulevaisuuden resurssipulasta kärsivässä maailmassa.

Kiertotaloudessa tavoitteena on se, ettei jätettä synny lainkaan. Jo tuotteiden suunnittelussa huomioidaan kierrätys, uudelleenkäyttö ja uudelleenvalmistus. Muutoksen liikkeelle panevana voimana ei ole niinkään ympäristöregulaatio vaan neitseellisten raaka-aineiden nouseva hinta ja vähäisempi saatavuus.

Kierrätyksen avulla luomme uusia työpaikkoja, innovaatioita ja yritystoimintaa hyvinvointiyhteiskuntamme turvaamiseksi ja luonnonvarojen säästämiseksi myös tuleville sukupolville.

UUDISTETUT TAVOITTEET YMPÄRISTÖVASTUUN TOTEUTTAMISEEN

Uudistimme ympäristövastuun tavoitteet seuraavalle strategiakaudelle 2014–2018.

Materiaalitehokkuustavoitteet vuodelle 2018 ovat:

- omien laitosten materiaalitehokkuuden nostaminen 98 prosenttiin
- L&T:n hallussa olevien jätteiden hyödyntämisaste 95 prosenttia ja

- L&T:n hallussa olevien jätteiden kierrätysasteen nostaminen 55 prosenttiin.

L&T hyödyntää jo lähes kaiken hallussaan olevan jätteen, mutta raportoimme jatkossa erikseen myös kierrätysasteen kehittymistä. Uuden kierrätysastetavoitteen avulla edistämme jätteen etusijajärjestyksen toteutumista. Tehostamalla asiakkaiden syntypaikkalajittelua ja omia prosessejamme pyrimme siihen, että entistä suurempi osa asiakkaidemme jätteistä kierrätettäisiin tai uudelleen käytettäisiin.

Muut ympäristötavoitteemme ovat:

- CO₂-päästöjen vähentäminen 10 prosenttia vuoden 2012 tasosta ja
- toimiminen siten, että vakavilta ympäristövahingoilta välttyään.

VARMENNETTUA JA TUNNUSTETTUA RAPORTOINTIA

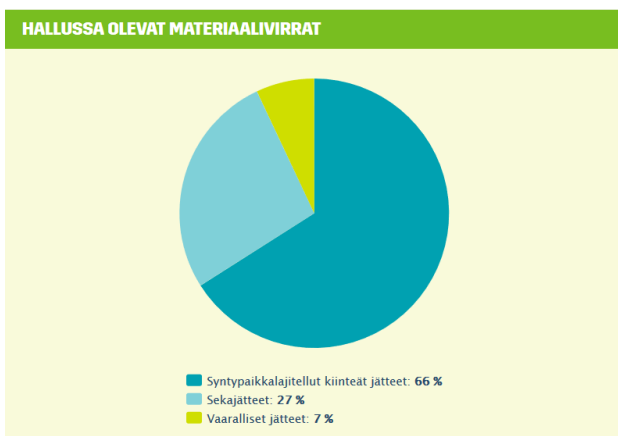
Kansainvälinen kestävä taloutta edistävä CDP-järjestö on antanut tunnustusta L&T:lle sen läpinäkyvästä tavasta viestiä ilmastomuutoksesta sijoittajille ja kansainvälisille markkinoille. L&T pääsi samalla CDP:n ylläpitämään pohjoismaiseen Carbon Disclosure Leadership -indeksiin. L&T on saanut tulokseksi 95 B (2013: 90 C) ilmastomuutostietojensa perusteella CDP:n tekemästä riippumattomasta arvioinnista, jonka enimmäispistemäärä on 100.

Vuonna 2014 olemme pyytäneet riippumattoman osapuolen varmentamaan keskeiset ympäristövastuun tunnuslukumme.

 [Varmennusraportti](#)

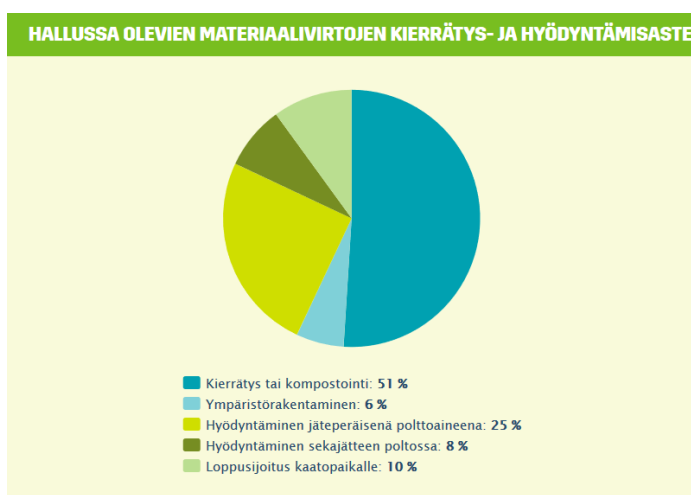
OHJAAMME ASIAKKAITAMME LAJITTELUUN MATERIAALIKIERRÄTYKSEN EDISTÄMISEKSI

Ohjaamme materiaalit hyötykäyttöön keräämällä, kuljettamalla ja prosessoimalla jätteitä erityisesti kaupan alalta, teollisuudesta, kotitalouksilta ja rakennustoiminnasta. Lisäksi tarjoamme pienkierrätysasemien palveluita kotitalouksille ja pienyrityksille eri puolella Suomea. Ohjaamme asiakkaitamme lajittelussa materiaalkierrätyksen ja tehokkaan energiahyödyntämisen edistämiseksi.

Hallussa olevien jätteiden raportointia uudistettiin ja se rajattiin syntypaikkalajiteltuihin kiinteisiin jätteisiin, sekajätteisiin ja vaarallisiin jätteisiin, jotka ovat kierrätyksen edistämisen kannalta keskeisiä ja joihin L&T:n uusi kierrätysastetavoite kohdistuu. Raportoinnin ulkopuolelle rajattiin lietteet, pilaantuneet maa-ainekset ja tuhkat. Vaaralliset jätteet käsittelemme asianmukaisesti omilla laitoksillamme tai toimitamme yhteistyökumppaneillemme käsiteltäväksi. Vaarallisista jätteistä 13 prosenttia vietiin hyödynnettäväksi muihin EU-maihin. Emme maahantuoneet vaarallisia jätteitä vuonna 2014. Vertailukelpoisuuden takia aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

Vuonna 2014 kaikista L&T:n hallussa olevista materiaaliavirroista pystyttiin kierrättämään tai hyödyntämään 90 prosenttia (2013: 87 %). L&T:n omien laitosten materiaalitehokkuus oli 98 prosenttia (2013: 96 %).

Energiahyödyntäminen on jaettu kahteen ryhmään, jotka ovat hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena ja hyödyntäminen sekajätteen poltossa. Hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena sisältää jätteistä valmistetun ja energiana hyödynnetyn kierrätyspolttoaineen, kierrätyspuumurskeen, biokaasun, bioetanolin ja rengasrouheen. L&T suosii kierrätykseen tai ympäristörakentamiseen soveltumattomien jätteiden energiahyödyntämistä kierrätyspolttoaineena. Vertailukelpoisuuden takia aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

MATERIAALIEN HYÖDYNTÄMINEN KEHITTYY

L&T:n uusioraaka-aineyksikkö etsii ja kehittää ratkaisuja erilaisten jättemateriaalien kierrättämiseksi ja hyödyntämiseksi. Vuonna 2014 uusia kierrätysratkaisuja löydettiin esimerkiksi kipsilevyille, kattuhuovalle ja posliinille. Nämä materiaalit saadaan tehokkaimmin kiertoon kehittämällä syntypaikkalajittelua rakennustyömailla.

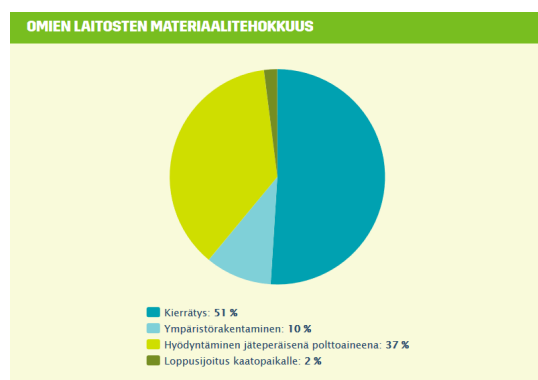
L&T:n ympäristöjohtamisen asiantuntijat tekevät aktiivista yhteistyötä asiakkaiden kanssa ja tarjoavat tukea materiaalitehokkuuden parantamiseen muun muassa jätehuollon kartoituksilla, kehityssuunnitelmilla, ympäristöraportoinneilla ja koulutuspalveluilla.

Kehitämme jatkuvasti toimintaamme materiaalitehokkuuden parantamiseksi. Kehitystyö kohdistuu koko jätehuollon arvoketjuun ja tarkoittaa käytännössä:

- asiakkaidemme ympäristöhuollon suunnittelua
- asiantuntijapalveluita ja -koulutuksia
- syntypaikkalajittelua tukevia keräysväline- ja laiteratkaisuja
- tehokkaita kierrätysprosesseja ja
- monipuolista yhteistyöverkostoa eri jättemateriaalien hyödyntämiseksi.

Vuonna 2014 L&T jatkoi valtakunnallisesti kattavan kierrätyslaitos- ja terminaaliverkostonsa kehittämistä. Mustasaaren Vikbyssä avattiin uudistettu kierrätystermiinali, joka edistää

Vaasan alueen yritysten jätteiden kierrätystä ja hyötykäyttöä. L&T:n jätehuolto- ja kierrätysliiketoiminta laajeni maantieteellisesti uusille alueille yritysostoilla myös Joutsassa ja Iisalmissa. Prosessikehityksessä keskityttiin kierrätyslaitosten lajitteluprosessien toiminnan parantamiseen ja uusien lajitteluteknologioiden testaamiseen.

LIIKETOIMINNAN LAAJENTAMINEN KUORMALAVOJEN KIERRÄTYKSEEN JA UUELLEENKÄYTTÖÖN ON KÄYTÄNNÖN KIERTOTALOUTTA

L&T osti J A Tauriainen Oy:n kuormalavaliiketoiminnan. Strategian mukainen arvoketjun laajentaminen sekä käytännön kiertotalous toteutuu, kun pystymme yhdessä asiakkaidemme kanssa hyödyntämään kuormalavoja yhä uudelleen ja uudelleen.

YHTEISHANKKEET EDISTÄVÄT KIERRÄTYSTÄ

L&T on mukana yhteisrahoitteisissa tutkimus- ja kehityshankkeissa, joissa tavoitellaan jättemateriaalien tehokkaampaa kierrätystä ja hyödyntämistä. Vuonna 2014 päättyi WoodWisdom-Net -tutkimusohjelman alainen Demowood-projekti, jossa selvitettiin puujätteiden hyötykäytön kehittämistä Euroopan tasolla. Kehitystyö jatkuu kansallisella tasolla ympäristöministeriön tukemassa yhteisprojektissa.

LEIKKASIMME NURMIKOITA JA KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJÄ

Toimintamme merkittävin välitön ympäristövaikutus on keräys- ja kuljetuspalveluista aiheutuvat päästöt. Kuljetustemme negatiiviset vaikutukset ovat kuitenkin vain muutama prosentti siitä kokonaishyödystä, joka saavutetaan kierrättämällä ja käyttämällä biopolttoaineita.

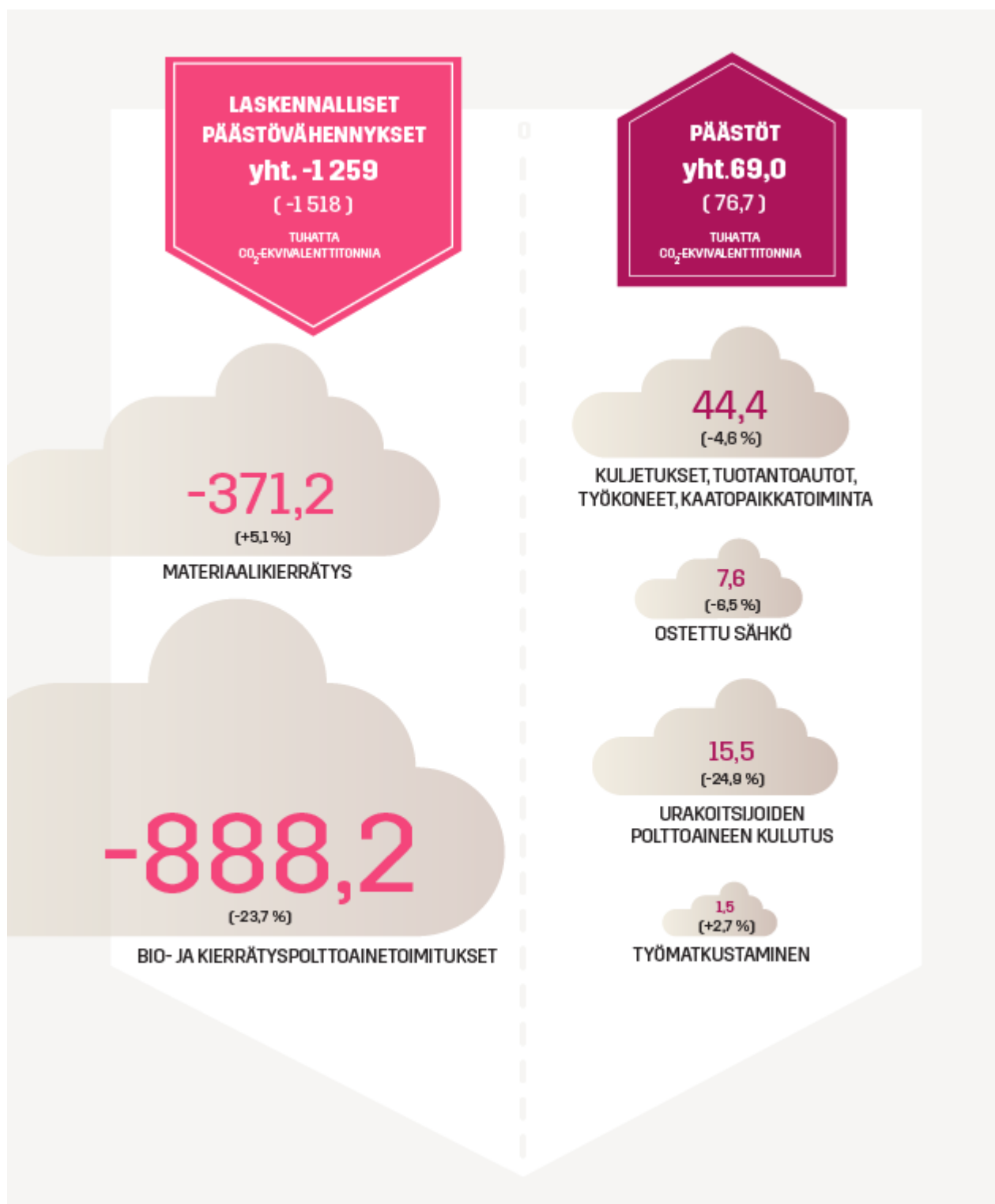

Onnistuimme vähentämään yhdessä asiakkaidemme kanssa Suomen hiilidioksidipäästöjä noin 1,3 miljoonalla CO₂-tonnilla vuonna 2014 (2013: noin 1,5 miljoona tonnia).

Vuonna 2014 kasvihuonekaasupäästömmme vähenivät 4,5 prosenttia suhteutettuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyymiin. Laskennassa on huomioitu kuljetusurakoitsijoiden alentunut polttoaineenkulutus, joka johtui biopolttoainetoimitusten kysynnän ja määrän laskusta lyhyeksi jääneellä lämmityskaudella.

Absoluuttisesti laskettuna kasvihuonekaasupäästömmme alenivat 10,1 prosenttia verrattuna vuoteen 2013 ja 9,1 prosenttia verrattuna vertailuvuoteen 2012.

LASKENNALLISET PÄÄSTÖVÄHENNYKSET JA PÄÄSTÖT

Päästöt on laskettu kansainvälisen raportointiohjeiston The Green House Gas Protocol -päästölaskentamallin mukaisesti hyödyntäen muun muassa VTT:n LIPASTO-tietokantaa.

Laskentamallin mukaan päästöt jaetaan kolmeen vaikutusalueeseen:

Vaikutusalue 1 Suorat kasvihuonepäästöt (Kaatopaikkatoiminnan, L&T:n raskaan kaluston, tuotantoautojen, työkoneiden ja työsuhteautojen kuluttamat polttoaineet), vaikutusalue 2

Epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt ostetusta energiasta (L&T:n sähkönkäyttö toimipisteissä) ja vaikutusalue 3 Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (työmatkustaminen, urakoitsijoiden polttoaineen kulutus).

Laskennalliset päästövähennykset on laskettu VTT:n luoman mallin avulla. Laskenta kattaa koko konsernin toiminnan. Vuonna 2012 laskentaa laajennettiin kattamaan koko L&T-konsernin toiminta.

L&T luopui Latvian liiketoiminnoistaan maaliskuussa 2014. Vertailukelpoisuuden takia myös aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

PIENENSIMME PÄÄSTÖJÄMME VÄHENTÄMÄLLÄ POLTTOAINEIDEN KULUTUSTA

Vuonna 2014 kulutimme 24 000 litraa vähemmän dieseliä kuin vuonna 2013. Kokonaiskulutus oli 14,0 miljoonaa litraa. Kulutus väheni edellisestä vuodesta 0,2 prosenttia.

Bensiinin kulutus oli 420 000 litraa (2013: 471 000 litraa) ja se väheni 11 prosenttia. Polttoöljyn kulutus oli 1,5 miljoonaa litraa (2013: 1,9 miljoonaa litraa) ja se väheni 23,6 prosenttia.

Vertailukelpoisuuden takia aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

OPTIMOIMME REITIT JA KALUSTON

Käytössämme on raportointityökalu, josta saamme tietoa kuljettamistamme jätemääristä sekä kuljetusreittien ja kalustonkäytön tehokkuudesta. Seurannan avulla osaamme optimoida oikeita asioita niin, että tuotannon tehokkuus paranee ja polttoaineenkulutus vähenee. Seurannan piirissä oli 550 ajoneuvoa vuoden 2014 lopussa.

Neljän viimeisen vuoden aikana olemme optimoineet noin 2 000 reittiä, joista 650 vuonna 2014.

Olemme hyödyntäneet kokemustamme jätehuollon keräys- ja kuljetusreittien optimoinnista ja suunnitelleet valtakunnallisesti myös kiinteistöhuollon aurausreittejä. Sen ansiosta on voitu sopeuttaa myös oman kaluston määrää ja myös alihankinnan määrää on pystytty tehostamaan.

Jos. Autolla. Ajaa. Näin. Naftaa. Palaa. Turhaan.

KEHITÄMME KULJETTAJIEMME AJOTAPAA YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISEMPÄÄN SUUNTAAN

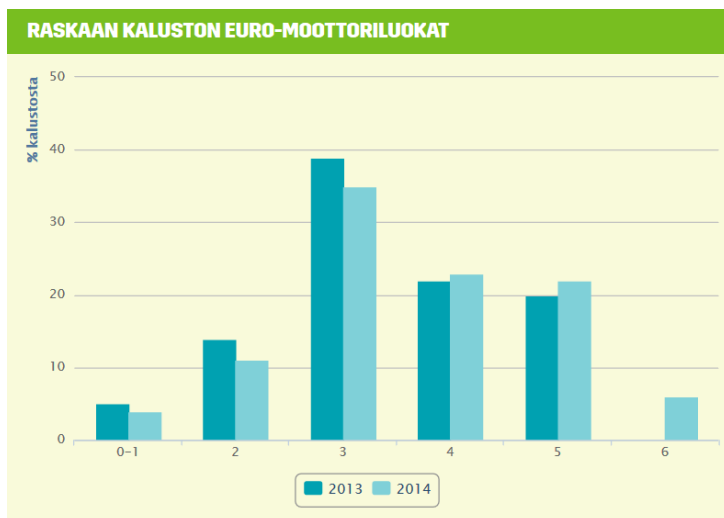
Henkilökohtainen ajotavanseurantalaitteisto on asennettu yhteensä 400 raskaan kaluston ajoneuvoon. Vuonna 2014 ajotavanseurantalaitteisto otettiin käyttöön viemärihuollon autoissa, yhteensä noin 70 ajoneuvossa. Samalla aloitettiin myös viemärihuollon kuljettajien ajotavan kehittämiseen tähtäävä koulutus.

Raskaan kaluston kuljettajien henkilökohtainen ajotavanseuranta mahdollistaa ajotavan analysoinnin ja jatkuvan parantamisen. Vuonna 2014 L&T:n keskimääräinen ajotapaindeksi nousi 0,2 yksikköä tasolle 8,7. Ajotapaindeksi kertoo ajotavan turvallisuudesta ja taloudellisuudesta. Indeksien kehittyminen tarkoittaa parempaa liikenneturvallisuutta,

pienempää polttoaineenkulutusta ja alhaisempia päästöjä sekä kustannussäästöjä ajoneuvojen ylläpidossa.

KALUSTON PÄÄSTÖJÄ PIENEMMÄKSI

Vuonna 2014 viranomaiset kiristivät ajoneuvojen päästöluokkaa edelleen ja uusi kalusto on Euro 6 -luokiteltuja ajoneuvoja. Muutimme autopoliitikkaamme vähemmän ympäristöä kuormittavaksi laskemalla käyttämiemme autojen CO₂-päästörajan 135:stä 120:een g/km.

TEHOKAS TILANKÄYTTÖ HILLITSEE KIINTEISTÖJEN ENERGIANKULUTUSTA

Vuonna 2014 sähkökäyttömme oli 31 000 MWh. Vähensimme tuotannossamme ja toimistoissamme sähkönkulutusta yhteensä 4,7 prosentilla edellisestä vuodesta. Tuotannon sähkönkulutusta vähennettiin tehostetun seurannan ja tuotantolaitteiden käytön optimoinnilla.

Toimitilojen käyttöasteen tehostaminen jatkui vuonna 2014. Neljä toimipistettä yhdistettiin muihin toimipisteisiin ja useista toimipisteistä luovuttiin kokonaan. Syksyllä tehtiin myös päätös L&T:n pääkonttorin muutosta toisiin toimitiloihin vuonna 2016. Muutto mahdollistaa monitilatoimiston toteuttamisen, mikä tehostaa tilankäyttöä. Monitilatoimiston malli otettiin jo vuonna 2014 käyttöön neljässä toimipisteessä.

Vuonna 2015 käynnistämme omissa kiinteistöissämme sähköenergiatehokkuusprojektin. Tavoitteena on vähentää sähkön ja lämmön kulutusta, puuttua kiinteistöjen käytön epäkohtiin ja tutkia prosessienergian hyödyntämisen säästöpotentiaali. Kiinteistöjä tarkastellaan kokonaisuuksina, joissa energianhallinnan lisäksi huomiota kiinnitetään kunnostustarpeisiin.

TAVOITTEENA TERVEEMPI KIINTEISTÖ

Kaikkea voidaan nykyään mitata ja kaikesta saadaan tieto talteen. Kiinteistöjen ylläpidolle

tämä antaa yhä paremmat mahdollisuudet pienentää kuluja ja parantaa elämisen laatua.

Lassila & Tikanojan energianhallintakeskuksen raportoinnin yhdenmukaisuus tuo lisäarvoa kiinteistön hallintaan.

Seurantajärjestelmistä saatavaa kulutustietoa verrataan havainto- ja toimenpideraportteihin, jolloin päästään käsiksi muutosten syy- ja seuraussuhteisiin.

”Ehdotuksemme jalostuvat lyhyen tähtäimen toimenpiteisiin ja pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Energia-ammattilaisemme antavat myös koulutusta ylläpitohenkilöstölle”, sanoo Lassila & Tikanojan Kiinteistötekniikan toimialapäällikkö **Antti Toivanen**.

”Isossa kuvassa tavoite on joka hetki hyvä ja terveellinen sisäilmasto, joka on tuotettu energiatehokkaasti.”

VASTUULLINEN TOIMINTATAPA ON EROTTAMATON OSA KAIKKEA TEKEMISTÄMME

Ympäristöluvut ohjaavat toimintaamme. L&T:llä on 63 ympäristölupaa, jotka ohjaavat ympäristöasioiden hallintaa sekä seurantatarkkailua.

Vuonna 2014:

- saimme viisi uutta lupapäätöstä.
- viranomaisilla oli käsittelyssä kahdeksan ympäristölupahakemusta.

Uuteenkaupunkiin suunnittelemamme materiaalinkäsittelykeskuksen arviointimenettely valmistui.

Keravalla neuvottelimme kaupungin ja ympäristöviranomaisten kanssa ympäristövaikutusten kierrätyslaitoksemme välittömässä läheisyydessä sijaitsevien puhdistamisvastuista.

Vuoden 2014 aikana järjestimme pääasiassa Ympäristöpalveluiden ja Tiedon- ja Terveystieteiden

30 ja niihin osallistui 445 henkilöä.

henkilökunnalle ympäristö- ja vastuullisuuskoulutusta. Koulutustapahtumia pidettiin yhteensä

YMPÄRISTÖRISKIT JA -VAHINGOT

Toimintamme ympäristöriskit liittyvät jätteiden kuljetuksiin, varastointiin ja käsittelyyn. Ympäristövahinkoja ehkäistään suojarakenteilla, mittalaitteilla, tarkastuksilla, ohjeistuksella ja henkilökunnan koulutuksilla.

Vuonna 2014 ei sattunut yhtään vakavaa ympäristövahinkoa. Lieviä ympäristövahinkoja tapahtui yhdeksän, ja ne aiheutuivat pääosin tulipalojen aiheuttamista päästöistä ja sammutusvesistä. Lieväksi ympäristövahingoksi luokitellaan ympäristön muutoksen aiheuttava ympäristövahinko, joka kuitenkin saadaan välittömällä toiminnalla rajattua ja poistettua.

Vähäisiä vahinkotapauksia raportoitiin 37 kappaletta. Ne koostuivat pääosin pienistä ajoneuvojen ja työkoneiden öljy- ja polttoainevuodoista, eikä niillä ollut merkittäviä vaikutuksia maaperään tai vesistöön. Ympäristövahingoista raportointiin ja niiden syiden selvittämiseen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota.

Jätteiden käsittelytoimintamme on aiheuttanut paikallisesti valituksia Lahdessa, Jyväskylässä ja Turussa. Pääosin valituksen syynä on ollut hajuhaitta.

YMPÄRISTÖNSUOJELUN KUSTANNUKSET

L&T:n ympäristönsuojeluinvestointeihin ja -kustannuksiin on luettu:

- ilma-, vesi- ja maapäästöjen hallintaan liittyvät kustannukset ja
- viranomaistoimintaan liittyvät kustannukset.

Esimerkkeinä voidaan mainita investoinnit, jotka ovat aiheutuneet maan pintakerrosten eristämisestä ja vesien käsittelystä.

Ympäristökustannuksiin on kirjattu muun muassa:

- kaatopaikkojen maisemointi ja peittäminen
- maaperäselvitykset, kunnossapito ja puhdistustyöt
- ympäristövaikutusten arviointi
- ympäristöjärjestelmän ja -sertifiointien ylläpito
- ympäristöhallinnon kulut
- ympäristö- ja ympäristövastuuvakuutukset sekä
- ympäristön tilan tarkkailusta, ympäristöluvista ja niiden seurantavelvoitteista aiheutuneet kulut.

Lisäksi erilaiset ympäristön tilan parantamiseen tähtäävät kehitysprojektit ja tutkimushankkeet on sisällytetty ympäristökustannuksiin (Kirjanpitolautakunnan yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta, laskennasta ja esittämisestä tilinpäätöksessä, 2006).

Vuonna 2014 L&T:n ympäristönsuojelukustannukset olivat noin 3 miljoonaa euroa ja ympäristönsuojeluinvestoinnit 0,5 miljoonaa euroa. Ympäristönsuojelukustannuksiin on huomioitu Keravan nykyisen kierrätyslaitoksemme välittömässä läheisyydessä sijaitsevien

maa-alueiden puhdistus- ja kunnostustöiden aiheuttamat kustannukset.

Ympäristönsuojelun kustannuksissa ei ole investointeja raskaankaluston polttoainekulutuksen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Niitä ovat kuljettajien taloudellisen ajotavan koulutukset, investoinnit vähäpäästöisempään kalustoon ja kulutusta pienentäviin laitteisiin sekä seurannan kehittämiseen liittyvät kalusto-, ohjelma- ja laitehankinnat.

OSAAVAT TEKIJÄT OIKEAAN AIKAAN OIKEASSA PAIKASSA

Palvelualalla henkilöstö tuottaa merkittävän osan asiakaskokemuksesta. Päämääränämme on, että asiakas saa meiltä parhaat työntekijät avukseen.

Muiden vastuullisuuden osa-alueiden tavoin uudistimme myös henkilöstövastuun tavoitteet kaudelle 2014–2018:

- Haluamme tukea työurien pidentymistä ja edistää keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nousua yhteiskunnassamme. Tavoitteemme on vakiinnuttaa L&T:läisten keskimääräinen eläköitymisikä 63 ikävuoteen vuoteen 2018 mennessä ja nostaa se 65 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä.
- Sairauspoissaolojen määrän tavoitteeksi olemme asettaneet alle 5 prosenttia.
- Tapaturmissa lopullinen tavoitteemme on nolla tapaturmaa, mutta vuoden 2018 tavoitteeksi olemme asettaneet tapaturmataajuuden alle 10.
- Haluamme, että työntekijämme ovat tyytyväisiä ja että vähintään 80 prosenttia heistä suosittelisi L&T:tä työnantajana. Mittaamme tavoitteen toteutumista kahden vuoden välein tehtävällä henkilöstötyytyväisyysmittauksella. Tuoreimman työyhteisökyselymme (2013) mukaan kolme neljästä suosittelisi L&T:tä työnantajana.

Näihin tavoitteisiin pääsemistä tukevat Sirius-työkyvyhallintaohjelma, työturvallisuuden Nollapeli-ohjelma, Johtamisen kehittämisohjelma ja Työvoiman hallinta -ohjelma.

**Tule meille töihin. Viihdyt pidempään.
L&T:n keskimääräinen eläköitymisikä: 63,1 vuotta.**

OHJELMAT VARMISTAVAT RIITTÄVÄN JA OSAAVAN HENKILÖSTÖ

Taataksemme riittävän ja osaavan henkilöstön satsaamme systemaattisesti ja pitkäjänteisesti osaamisen ja johtamisen kehittämiseen sekä työvoiman hallintaan.

Johtamisen kehittäminen

Johtamisen kehittämisohjelmassa saimme vuonna 2014 aikaan seuraavia asioita:

- Kuusipäiväisen esimiesten LOISTE-valmennusohjelman suoritti kahden vuoden aikana yhteensä 464 esimiestä.
- 470 L&T:n esimiestä osallistui ylimmän johdon isännöimään Esimiesfoorumi-tilaisuuteen. Tilaisuudessa esimiehet syventyivät strategisiin tavoitteisiin ja harjoittelivat yhdessä niiden käytäntöön johtamista Monitaituri-lautapelillä.
- Tuimme strategisen muutoksen ja meneillään olevien kehitysprojektien etenemistä tarjoamalla projektien vetäjille ja esimiehille muutosjohtamisen työkaluja ja valmennusta.
- Myynnille ja myynnin johdolle suunnattu NOSTE-valmennusohjelma vauhditti myynnin kehittämistä sekä lisäsi yhdessä tekemistä ja parhaiden käytäntöjen jakamista. Valmennusohjelmaan osallistuivat kaikki 114 myyntihenkilöä.
- Osana strategiaprosessia toimialojen johtoryhmät määrittivät palvelulinjojen priorisoidut osaamistarpeet. Toimialajohdon prioriteettien pohjalta laadittavat kehittämissuunnitelmat ohjaavat jatkossa koulutussuunnittelua ja osaamisen kehittämistä konsernissa.
- Noin 700 kuorma-autonkuljettajaa suoritti lakisääteisen ammattipätevyyden vaatimat jatkokoulutukset suunnitelman mukaisesti ja aikataulussa. Suoritukset vietiin sujuvasti läpi, vaikka ne koskivat suurta joukkoa.

Työvoiman hallinta

Työvoiman hallinta -ohjelma eteni suunnitelmien mukaisesti toteutusvaiheeseen ja teimme vuonna 2014 seuraavia toimenpiteitä:

- Rakensimme työvoiman hallinnan mittarit, joiden avulla johto ja yksikönpäälliköt pääsevät pureutumaan henkilöstön käytön kannattavuuteen vaikuttaviin tekijöihin sekä puuttumaan henkilöstön ylityömääriin entistä helpommin. Lisäksi kehitimme työvuorosuunnittelun osaamista panostamalla laajasti kaikkien esimiesasemassa olevien henkilöiden

kouluttamiseen. Näiden projektien myötä tehtiin merkittävä parannus muun muassa ylitöiden hallinnassa.

- Noin 3 600 siivoojaa siirtyi digiaikaan, kun aloitimme siivous- ja tukipalveluissa mobiilin työajankeruun.
- Saimme päätökseen myös toimihenkilöiden digitaalisen työajankeruun sekä jätehuollon työajan hallinnan projektit.
- Käynnistimme uusia työvoimanhallinnan projekteja, muun muassa siivouksen mobiilin työajankeruun toisen vaiheen, joka automatisoi työehtosopimusten tulkinnan.

UUTTA POTKUA ESIMIESTYÖHÖN

Oikeudenmukainen, suora, jämäkkä ja kannustava. Sellainen on työnjohtaja **Mikko Lahtisen** mielestä hyvä esimies.

Juuri tähän suuntaan L&T:n esimiestyötä pyritään kehittämään esimiesten Loiste-valmennuksilla. Tavoitteena on luoda L&T:lle yhtenäinen johtamiskulttuuri ja varmistaa siten strategian tehokas jalkauttaminen.

Mikon valmennusryhmä hitsautui tiiviiksi porukaksi heti valmennuspolun alkutaipaleella, mistä on ollut hyötyä tosielämässäänkin. Yhteistyön kehittäminen onnistuu mutkattomasti, kun ihmiset ovat tuttuja.

Koulutuksista Mikko kokee saaneensa henkilökohtaisia kehitymisideoita sekä käytännön työkaluja. Erityisen hyödyllistä on ollut kokemusten jakaminen kollegoiden kanssa.

”Esimiestyön haasteet kiteytyvät usein ajankäytön suunnitteluun. Olen kopioinut omaan käyttööni kollegan idean varata keskittymistä vaativille hommille rauhallista aikaa kiireisimmän toimistoajan ulkopuolelta. Näin saan asiat kerralla maaliin ja itselleni tulee siitä hyvä olo”, kertoo Mikko.

Mikko kokee kehittyneensä valmennusten myötä paremmaksi esimieheksi. ”Olen saanut palautetta siitä, että minut tavoittaa paremmin ja se on nimenomaan ajankäytön suunnittelun tulosta”, iloitsee Mikko.

L&T:LÄISET PÄHKINÄNKUORESSA

Olemme tulevaisuuden työllistäjä: palvelualan yrityksenä työllistämme ihmisiä tulevaisuudessa yhä enemmän. Henkilöstömme monipuolisuudesta kertovat laaja ikäjakauma ja lähes 80 eri kansallisuutta.

HENKILÖSTÖN VAIHTUVUUS VAIHTELEE TOIMIALOITTAIN

Vuonna 2014 työllistimme noin 8 000 työntekijää Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. Rekrytoimme vuosittain kolme ja puoli tuhatta työntekijää, mukaan lukien yli tuhat kesätyöntekijää.

Jatkoimme työntekijöiden rekrytoimista Virosta ja perustimme sinne pysyvän rekrytointipisteen. Vuoden loppuun mennessä olimme rekrytoineet noin 60 siivoojaa Virosta.

Työvoiman saatavuuden varmistaminen on haastavinta siivousalalla. Myös huoltomiehistä ja kiinteistötekniikan ammattilaisista käydään kilpailua. Kiinteistöpalveluissa Suomessa työntekijöiden vaihtuvuus oli 26,6 prosenttia vuonna 2014.

Ympäristöpalveluissa ja Teollisuuspalveluissa työntekijät ovat hyvin sitoutuneita ja vaihtuvuus vähäistä: Ympäristöpalveluissa 7,1 prosenttia ja Teollisuuspalveluissa 9,9 prosenttia.

Toimihenkilöiden vaihtuvuus kaikilla toimialoilla oli 17,8 prosenttia.

UUDISTIMME TOIMINTATAPOJAMME JA SOPEUTIMME TOIMINTAAMME

Kävimme noin 80 yhteistoimintaneuvottelut toiminnan sopeuttamiseksi. Niiden seurauksena irtisanottiin 236, lomautettiin 52 ja osa-aikaistettiin 16 henkilöä. Suurin osa neuvotteluista oli paikallisia ja niistä noin kolmannes liittyi siivouskohteiden loppumiseen.

Keskitettyissä toiminnoissa osa talous- ja henkilöstöyksiköiden tiimeistä siirtyi uuteen Palvelukeskukseen. Uudella toimintamallilla tavoittelemme tehokuutta, yhdenmukaisuutta ja automatisointia yhteisiin talous- ja HR-palveluihin, jotta liiketoimintamme voivat keskittyä kasvun ja kannattavuuden parantamiseen.

KOHTI MONIMUOTOISUUTTA

Kehitämme johtamista ja palvelukäytäntöjä taataksemme erityisesti henkilöstölle mutta myös asiakkaille ja yhteistyökumppaneille yhdenvertaisen kohtelun.

Suunnittelemme yhdessä Pudasjärven kaupungin kanssa hanketta, jossa työllistetään pitkäaikaistyöttömiä työkokeiluihin ja lyhyisiin määräaikaissuoihin.

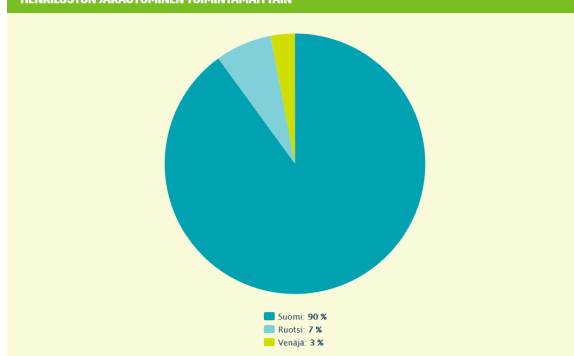
Siivous- ja tukipalveluissa vakiintui käyttöön pesupassi. Sillä varmistetaan perehdytettävien asioiden ymmärrys ja arvioidaan esimerkiksi kielimuurista tai muusta haasteesta johtuvaa lisäopastuksen tarvetta.

HENKILÖSTÖLUKUJA

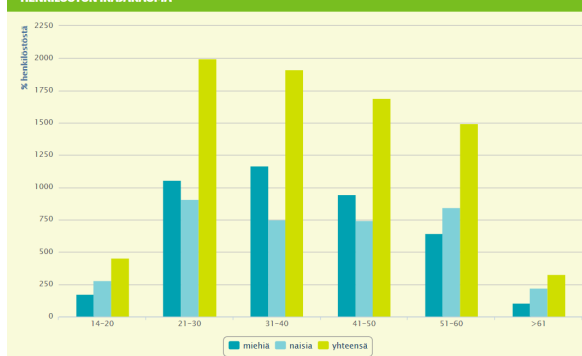
	2014	2013	2012
Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä	7 830	8 847	8 962
Suomi	7 076	7 088	7 035
Ruotsi	507	582	783
Venäjä	247	238	232
Latvia	-	939	912
Henkilöstö keskimäärin kokoaikaiseksi muutettuna	7 257	8 267	8 399
Sukupuolijakauma			
naisia, %	47	50	50
miehiä, %	53	50	50
Henkilöstö työsuhdetyypeittäin			

vakituisia, %	94	95	87
määrä-aikaisia, %	6	5	13
kokoaikaisia, %	63	57	64
osa-aikaisia, %	25	33	27
tarvittaessa kutsuttavia, %*	12	10	10
Henkilöstö työntekijäryhmittäin			
toimihenkilöitä, %	16	15	16
työntekijöitä, %	84	85	84
Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden osuus, %**	16	17	15
EU:n alueelta, %	41	43	40
EU:n ulkopuolelta, %	59	57	60
Keskimääräinen eläköitymisikä**	63,1	63,3	62,9
Sairauspoissaolot, %**	5,3	5,3	5,4
Tapaturmataajuus	17	17	31
Tavoite- ja kehityskeskustelun käyneet, %	80	87	
* Työsuhdetyyppi käytössä vain Suomessa			
** Kattaa vain L&T:n Suomen toiminnot			

HENKILÖSTÖN JAKAUTUMINEN TOIMINTAMAITTAIN

HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA

ENNAKOIVA TYÖ ON PARAS TAPA JOHTAA TYÖKYKYÄ

L&T:llä on pitkä kokemus tavoitteellisesta ja tuloksellisesta työkykyjohtamisesta Sirius-tökyvynhallintaohjelman avulla. Se näkyy sekä viivan alla että työntekijöiden hyvinvoinnissa.

Vuosien 2011–2015 työkykyjohtamisen tavoitteemme olivat:

- työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkekustannusten minimointi
- sairauspoissaoloprosentin alentaminen viiteen prosenttiin ja
- TyEL-maksuluokan vakiinnuttaminen.

Tekemisen painopistettä on aktiivisesti siirretty ennaltaehkäisevään työhön.

ENNALTAEHKÄISEVÄLLÄ TUELLA TERVEEMMÄT TYÖNTEKIJÄT

L&T:llä vuoteen 2014 liittyi monia toimintatapojen yhtenäistämiseen liittyviä muutoksia. Ne ovat vaatineet henkilöstöltä joustavuutta ja pitäneet työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvät kysymykset pinnalla.

Vuoden 2014 aikana tuimme erityisesti esimiesten hyvinvointia, koska se vaikuttaa suoraan alaisten hyvinvointiin ja työn tulokseen. Esimiesten ja muiden toimihenkilöiden hyvinvointia selvitettiin kyselyllä ja tulosten perusteella järjestettiin henkilökohtaista valmennusta.

Henkilöstökerhoista kerromme tarkemmin Töihin-osiossa.

TYÖKYVYTTÖMYYSKUSTANNUKSET ALAS JA ELÄKEIKÄ YLÖS

Syksyllä 2014 toteutetun työkykyjohtamisen benchmark-tutkimuksen mukaan L&T:n työkyvyttömyysmaksut henkilötyövuotta kohden ovat vain kolmasosan toimialan keskimääräisistä maksuista.

Olemme jo usean vuoden ajan saaneet nostettua keskimääräistä eläköitymisikäämme. Vuonna 2014 eläköitymisikä oli L&T:llä Suomessa 63,1 vuotta (2005: 59,4 vuotta). Se on huomattavasti korkeampi kuin keskimääräinen eläköitymisikä Suomessa, joka on 61,2 vuotta.

FYYSISESTI RASKAS TYÖ ON TAAKKA TERVEYDELLE

L&T:llä työtehtävät ovat usein fyysisesti raskaita. Suurin osa sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuu tuki- ja liikuntaelinsairauksista.

Sairauspoissaoloprosenttimme pysyi 5,3 prosentissa (2013: 5,3 %) vuonna 2014, mikä on hieno saavutus fyysisesti raskaalla ja hyvää fyysistä toimintakykyä vaativalla alalla.

Laajensimme uusille paikkakunnille vuonna 2012 alkanutta kokeilua toimintamallista, jonka tavoitteena on kehittää työn tekemistä työntekijöiden terveyttä tukevaksi sekä vähentää sairauspoissaoloja. Toimintamallissa keskeisessä osassa on työfysioterapeutin toteuttama ergonomiakäynti oireilevan työntekijän työpisteellä sekä esimiehen osallistuminen käyntiin.

Kuuden kuukauden seurannassa siivoustyöntekijöiden tuki- ja liikuntaelinoireista johtuvat sairauspoissaolopäivät vähenivät 46 prosentilla. Tulosten kannustamana toimintamallia laajennetaan edelleen.

**Liikevaihto ja tulos tietysti kiinnostaa, mutta ihailepa myös näitä:
Keskimääräinen eläköitymisikä 63,1 vuotta (2005: 59,4)
Sairauspoissaoloprosentti 5,3 %**

TYÖTERVEYSYHTEISTYÖ MERKITYKSELLISTÄ

Työkykyjohtaminen on L&T:llä osa päivittäisjohtamista, jota henkilöstöosasto ja työterveyshuolto tukevat.

Yhteistyössä työterveyshuollon kanssa tarjosimme henkilöstölle opastusta terveellisempiin elämäntapoihin: ruokavalioon, savuttomuuteen, uneen ja liikuntaan sekä järjestimme voimavaroihin ja palautumiseen liittyvää valmennusta.

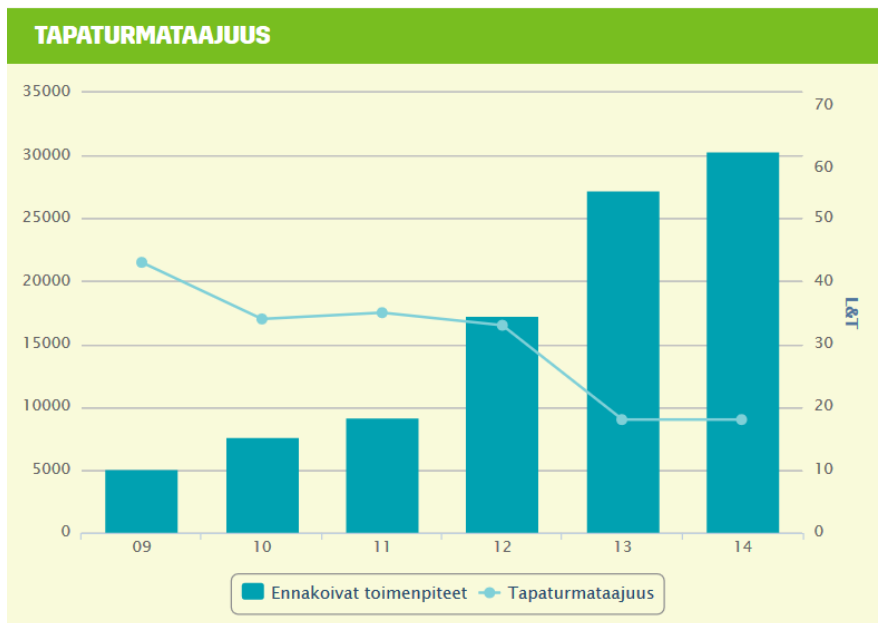
NOLLAPELILLÄ JOKA PÄIVÄ TERVEENÄ TÖISTÄ KOTIIN

Osana strategiatyötä uudistimme työturvallisuusohjelman ja -tavoitteet vuosille 2014–2018. Uuden Nollapeli-ohjelman tavoitteena on tukea linjaorganisaation työtä ja mahdollistaa tapaturmataajuuden pudottaminen alle kymmeneen strategiakauden aikana. Nollapeli-ohjelmassa on neljä keskeistä osa-aluetta, joiden avulla työturvallisuutta kehitetään systemaattisesti kaikissa palveluissa.

TYÖTURVALLISUUSKEHITYS TASAANTUI

Tapaturmien väheneminen ei jatkunut yhtä nopeana vuonna 2014 verrattuna aiempaan vuoteen. Tapaturmataajuus pysyi samalla tasolla ja se oli 17 (2013: 17). Suomessa tapaturmataajuus oli 18 (2013: 18). Tapaturmataajuuden pysyminen samalla tasolla edellisen vuoden nopean pudotuksen jälkeen antaa kuitenkin uskoa Nollapeli-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Vuonna 2014 ei sattunut yhtään kuolemaan johtanutta työtapaturmaa. Ammattitautitapauksia oli kaksi, joista toinen oli ohimenevä ja toisessa työntekijä siirtyi pois a työstä. Molemmissa oli kyse allergisista iho-oireista.

VUODEN 2014 SAAVUTUKSIA JA TOIMENPITEITÄ

Keväällä 2014 Työterveyslaitoksen Nolla tapaturmaa -foorumi myönsi L&T:lle työturvallisuuden tasoluokituksen. Luokitus myönnettiin ensimmäistä kertaa koko yhtiölle. Aiemmin se on koskenut vain osaa yhtiön liiketoiminnoista.

Tapaturmien määrä puolittui kahdessa vuodessa. Hyvä tulos, mutta tavoitteena ei ole puolikas vaan nolla.

Teimme vuoden aikana työturvallisuuden parantamiseksi lukuisia kehityshankkeita:

- Kehitimme työkaluja yksintyöskentelyn turvallisuuden varmistamiseksi.
- Yhtenäistimme korvaavan työn prosessin.
- Kehitimme palosaneerauksen suojautumista.
- Päivitimme koulutusmateriaaleja.
- Edistimme riskinarviointeja ja työpaikka-arviointeja.

Lisäksi osallistuimme Tampereen teknillisen yliopiston Turvallisuuden johtajat -hankkeeseen sekä Työterveyslaitoksen jätehuollon kuljetuksia koskevaan hankkeeseen.

TAPATURMA JOHTI TUOMIOON

L&T tuomittiin työturvallisuusrikoksesta 3 000 euron yhteisösakkoon Tampereen prosessipuhdistusyksikössä kesällä 2013 tapahtuneen työtapaturman takia. Lisäksi päiväsakkoihin tuomittiin kohteesta vastannut työnjohtaja.

Tapaturmassa suurtehoimuria käyttänyt työntekijä loukkasi kätensä ja oikeus katsoi tämän johtuneen siitä, ettei vastuunjako ja ohjeistus yksiköiden välillä siirrettävien koneiden tarkastuksiin liittyen ollut tarpeeksi selkeä.

Yhteisösakko jäi kuitenkin huomattavasti syyttäjän vaatiman 15 000 euron alle, koska oikeus katsoi, että työturvallisuuteen on L&T:llä kiinnitetty huomiota ja yleisesti ottaen käytännöt ovat selkeät ja ohjeistus riittävää.

TYÖTURVALLISUUDEN KEHITYS SUOMESSA 2009-2014

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Turvallisuushavainnot	15 383	14 885	10 987	5 341	4 433	3 503
Vaaran-/riskinarvioinnit	1 684	1 839	3 086	1 707	1 958	1 192
Safety Walk -havainnointikierrokset	6 808	5 577	1 670	1 519	1 242	354
Työturvallisuustuokiot	6 517	4 973	1 491	680		
Tapaturmataajuus	18	18	33	35	34	43

HANKINNOISSA KUSTANNUSTEHOKKUUS JA KESTÄVYYS KULKEVAT KÄSI KÄDESSÄ

L&T on suuri valtakunnallinen ja paikallinen palvelunostaja. Tavoitteenamme on turvallinen, kestävä ja kustannustehokas hankinta, jossa huomioidaan tuotteiden ja palveluiden koko elinkaari. Samaa haluamme tarjota omille asiakkaillemme.

Vuosien 2014–2018 tavoitteinamme on:

- torjua harmaata taloutta ja varmistaa toimitusketjun vastuullisuus.
- kehittää toimittaja-arviointien prosessia ja parantaa niiden kattavuutta ja
- varmistaa tuotantovälineidemme ympäristöystävällisyys: raskaan kaluston Euro-luokitusten kehittyminen, uusien työsuhde- ja tuotantoautojen CO₂-päästörajana 120 g/km ja ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus 70 prosenttia.

Vuonna 2014 L&T:llä oli Suomessa noin 4 600 (5 300) sellaista aine-, tavarantoimittajaa, joilta tehty kokonaisostot ylittävät 1 000 euroa vuoden aikana. Aine-, tavara- ja palveluostot olivat kokonaisuudessaan 189 miljoonaa euroa (255 milj. e).

Hankintamme vähenivät vuonna 2014, koska kiinteistöhuolto käytti vähemmän ulkoista työvoimaa ja ympäristötuotteissa myytiin liiketoimintoja tukemattomia toimintoja. Lisäksi vahinkosaneerauksen rakennustarvikehankinnat vähenivät.

Suomessa ostoista 95,9 prosenttia (96,5 %) tehtiin kotimaassa toimivilta yrityksiltä ja 4,1 prosenttia (3,0 %) muista EU-maista. EU:n ulkopuolelta ei käytännössä tehty ostoja (0,5 %).

HANKINTOJEN JAKAUTUMINEN SUOMESSA

Hankinnat yhteensä 189,0 miljoonaa euroa

	% kokonais-hankinnoista
Tuotannon suorat hankinnat*	42,5 %
Ajoneuvot ja kalusto**	30,1 %
Epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt**	27,4 %

* Tuotannon suorat hankinnat koostuvat seuraavista eristä raaka-aineet ja materiaalimaksut, alihankinta, tekniset aineet ja tarvikkeet.

** Ajoneuvot ja kalusto sekä epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt sisältävät myös investointeja.

TAISTELUSSA HARMAATA TALOUTTA VASTAAN

Tehostimme tilaajavastuulain noudattamisen seurantaan vuonna 2014 ottamalla käyttöön keskitetyn tilaajavastuun valvonnan. Tuotantoyksiköitä ohjeistettiin vaatimaan käyttämiltään palveluntuottajilta liittymistä Tilajavastuu.fi-palveluun. Vuonna 2014 palvelun piirissä oli 95 prosenttia palveluntuottajista. Jatkossa liittyminen palveluun on yhteistyön jatkumisen edellytys.

Rakentamisen tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi otimme käyttöön Veronumero.fi-palvelun. Tiedonantovelvollisuus koskee palvelulinjoistamme erityisesti ympäristörakentamista, kiinteistötekniikkaa, prosessipuhdistusta ja vahinkosaneerausta.

Vuonna 2014 käynnistimme projektin toimitusketjun vastuullisuuden määrittämiseksi.

PAINOPISTE TOIMITTAJIEN AUDITOINTEIHIN

Toimittaja-auditoinneissa keskityimme kalusto- ja rengastoimittajiin sekä työvaatetoimittajiin. Toimitusketjun vastuullisuuteen panostetaan vuonna 2015, jolloin auditoimme erityisesti omia alihankkijoitamme sekä toimitusketjuja teollisuusasiakkuuksissamme.

Siivous- ja tukipalveluiden tavarantoimittajiin tutustuimme myös yhteisten toimittajapäivien merkeissä muutamalla paikkakunnalla. Päivien tavoitteena on tehtyjen toimittajasopimusten tehokas jalkauttaminen esimiestasolle.

LIITYIMME VIHREÄT VALINNAT -VERKOSTOON

Liityimme vuonna 2014 Motivan Ympäristömerkinnän hallinnoimaan Vihreät valinnat -hankintaverkoston. Vihreä hankintaverkosto tekee vastuullisia ja ympäristöä säästäviä valintoja.

OMA ETIKETTI EROTTAA SIIVOUSAINEEMME

Ympäristömerkittyjen (Joutsenmerkki) siivousaineiden osuus on 62 prosenttia käytetyistä aineista. Kasvua vuodesta 2013 on 4 prosenttiyksikköä. Tavoitteena on, että ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus olisi 70 prosenttia vuonna 2018.

Otimme käyttöön L&T:n omalla etiketillä merkityt siivousaineet. Omassa etiketissä pystymme ottamaan paremmin huomioon muun muassa työturvallisuuteen vaikuttavat merkinnät ja annosteluohjeet.

VUOKRATYÖVOIMAN HANKINTA JA SIIVOUKSEN ALIHANKINNAT KESKITETTIIN

Vuokratyövoima kilpailutettiin Suomessa 2014. Tuloksena oli yhtenäisempi hinnoittelu keskitetyille toimittajille.

Siivouksen alihankintaa yhtenäistettiin kilpailuttamalla siivouksen alihankkijat keskitetysti pääkaupunkiseudulla. Vuonna 2015 alihankintaketjun kilpailutus laajennetaan muualle Suomeen.

SYSTEMAATTISTA SIDOSRYHMÄTOIMINTAA

Vuosien 2013 ja 2014 aikana kartoitimme keskeisten sidosryhmiemme eli oman henkilöstömme, nykyisten ja potentiaalisten asiakkaiden ja työntekijöiden, poliittisten päättäjien ja virkamiesten, sijoittajien sekä median edustajien käsityksiä yhtiömme maineesta ja vastuulliselle toiminnalle kohdistamia odotuksia. Tutkimukseen vastasi yhteensä 1 000 L&T:n tärkeimpien sidosryhmien edustajaa.

TAVOITTEENA SIDOSRYHMIEN LUOTTAMUKSEN VAHVISTUMINEN

Tulosten pohjalta olemme vuoden 2014 aikana koostaneet sidosryhmäkohtaiset toimenpidesuunnitelmat, joiden etenemistä seurataan tulevana vuosina säännöllisesti osana yhtiömme vastuullisuuden johtamista. Tavoitteenamme on, että vastaamalla entistä paremmin sidosryhmiemme odotuksiin pystymme kohentamaan mainettamme ja sitä kautta vahvistamaan sidosryhmiemme luottamusta.

Päivitimme myös olennaisuusanalyysimme tutkimuksen pohjalta.

TAVOITTEENA TYYTYVÄISET ASIAKKAAT, OSAAVAT ESIMIEHET SEKÄ SUOTUISA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vuonna 2014 panostimme sidosryhmätyössämme erityisesti asiakastyytyväisyyden kasvattamiseen, esimiestemme johtamisvalmiuksien kehittämiseen sekä alamme toimintaedellytysten parantamiseen.

Merkittävimmät sidosryhmämme sekä sidosryhmävuorovaikutuksen muodot on esitelty oheisessa taulukossa:

Sidosryhmä	Kuvaus vuorovaikutuksesta vuonna 2014
Asiakkaat	Toteutimme kaksi laajaa asiakastyytyväisyysmittausta (NSI) toimintamme kehittämiseksi. Johdimme ja kehitimme asiakkuuksiamme asiakaskohtaisten kehitys- ja ohjausryhmien avulla. Käsittelimme säännöllisesti saamaamme asiakaspalautetta. Järjestimme kuusi ajankohtaisiin teemoihin pureutuvaa seminaaria sekä yli 70 räätälöityä asiakaskohtaista koulutusta, joihin osallistui yhteensä noin 2 500 henkilöä. Ryhdyimme julkaisemaan asiakaslehteämme verkossa ja kehitimme asiakaspalvelukanaviamme.
Oma henkilöstö	Kuusipäiväinen Loiste-esimieskoulutusohjelma päättyi ja sen ovat nyt käyneet kaikki esimiehemme. Esimiehet pureutuivat strategiaan ja harjoittelivat sen viemistä käytäntöön lautapelin avulla ylimmän johdon isännöimissä Esimiesfoorumi-tilaisuuksissa. Työnantajan ja henkilöstön edustajista koostuva henkilöstöasioiden johtoryhmä kokoontui kuusi kertaa käsittelemään lakisääteisiä yhteistoiminta-asioita ja muita henkilöstön asemaan liittyviä asioita. Kahdenvälisessä tavoite- ja kehityskeskustelussa tai tiimikeskustelussa asetettiin tavoitteet 80 prosentille niistä työntekijöistä, jotka saavat L&T:ltä pääasiallisen toimeentulonsa. Siirsimme painopistettä työkyvyn johtamisessa ennakoivaan työhön ja toteutimme toimihenkilöille työhyvinvointikyselyn, jonka tulosten perusteella ohjasimme työntekijöitä henkilökohtaiseen valmennukseen. Käynnistimme Nollapeli-ohjelman, joka tähtää entistä turvallisempaan työnteekoon. Viestimme henkilöstöllemme henkilöstölehti Letin ja intranet Sillan kautta, ja otimme käyttöön organisaation sisäisen sosiaalisen verkoston, Yammerin.

Potentiaaliset työntekijät	Teimme yhteistyötä useiden oppilaitosten kanssa. Osallistuimme Unelmoitu Suomessa -kehityshankkeeseen nuorten työmahdollisuuksista yhteistyössä Suomalaisen työn liiton sekä SOK:n kanssa. Vahvistimme sosiaalisen median kanaviamme rekrytoinnin tueksi.
Sijoittajat	Analyytikoille ja institutionaalisille sijoittajille järjestimme pääomamarkkinapäivän. Lisäksi tapasimme sijoittajia ja analyytikoita noin 50 muussa tilaisuudessa, mukaan lukien yhtiökokouksessa. Jatkuvasta yhteydenpidosta pääomamarkkinoiden kanssa huolehdimme myös pörssi- ja lehdistötiedottein sekä www-sivujemme kautta.
Aine-, tavara- ja palveluntoimittajat	Teimme toimittaja-auditointeja kalusto-, rengas- ja työvaatetoimittajille. Esimiehemme tutustuivat tavarantoimittajiimme Tavarantoimittajapäivillä. Tilaajavastuu.fi- ja veronumero.fi-palveluiden käyttö vakiintui. Liityimme Vihreät valinnat -hankintaverkostoon. Vuokratyövoima ja pääkaupunkiseudun siivouksen alihankinta kilpailutettiin. Toimittajakohtaisissa kehitys- ja ohjausryhmissä seurattiin sovittujen hankkeiden etenemistä.
Järjestöt ja edunvalvonta	Osallistuimme aktiivisesti edunvalvonta- ja työmarkkinajärjestöjemme toimintaan sekä alan yhteistyöverkostoihin. Olimme mukana Kohti kiertotaloutta -koalitiossa vaatimassa kiertotaloutta yhdeksi seuraavan hallitusohjelman keskeiseksi tavoitteeksi.
Paikalliset yhteisöt ja hyväntekeväisyys	Järjestimme kuulemisia YVA- ja ympäristölupaprosessien yhteydessä. Olimme mukana alueellisissa ja paikallisissa kehityshankkeissa kehittämässä jätteiden kierrätysmahdollisuuksia. Lahjoitimme joululahjarahamme hyvään tarkoitukseen ja annoimme tukea paikallisesti.

Viranomaiset ja poliittiset vaikuttajat	Osallistumme ympäristö- ja jätelainsäädännön valmisteluun ja soveltamiseen. Otimme osaa EU- ja valtakunnalliseen sekä kuntien elinkeinopoliittiseen ja jäteratkaisuihin liittyvään keskusteluun.
Media	Vastasimme noin 80 mediayhteydenottoon toimittajien tiedontarpeiden täyttämiseksi tai haastateltavien löytämiseksi Lähetimme yli 30 lehdistötiedotetta ja toimitimme tiedotusvälineille ajankohtaisia asiantuntija-artikkeleita sekä niitä tukevia radiojuttuja ja videoita. Kutsuimme tiedotusvälineiden toimittajia tutustumaan toimintaamme

L&T ON MONESSA MUKANA

L&T osallistui liiketoimintaedellytystensä kehittämiseen vuonna 2014 keskeisten edunvalvontajärjestöjen kautta niin Suomessa ja muissa kohdemaissaan kuin EU-tasollakin. Yhteensä L&T kuuluu lähes sataan paikalliseen, alueelliseen, valtakunnalliseen tai EU-tasoiseen edunvalvontajärjestöön.

Osallistuimme hallitustasolla tai työryhmissä muun muassa seuraavien edunvalvontajärjestöjen toimintaan:

- ALT, Autoliikenteen Työnantajaliitto
- Bioenergia ry
- BIR, Bureau of International Recycling, paper division
- ERPA, European Recovered Paper Association
- FEAD, Federation of Waste Management and Environmental Services
- Kiinteistötyönantajat ry
- YTP, Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry
- Suomen JVT- ja kuivausliikkeiden Liitto ry

Lisäksi osallistuimme aktiivisesti seuraaviin vastuullista liiketoimintaa tai materiaali- ja energiatehokkuutta edistäviin ohjelmiin, hankkeisiin ja verkostoihin:

- FiBS, Finnish Business and Society, yritysvastuuverkosto
- Ilmastokumppanit, Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöverkosto
- Hinku, Suomen hiilineutraalit kunnat -hanke
- Loura, Lounaisrannikkoyhteistyö
- Kierrätysliiketoiminta ja resurssitehokkuus Varsinais-Suomen vahvuudeksi – RESU-hanke
- Nolla tapaturmaa -foorumi
- Sitra, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, Teolliset symbioosit -ohjelma
- Kohti kiertotaloutta -koalitio
- Energiapolitiikka
- Koli-foorumi
- Resurssivirrat haltuun -hanke

HYVÄ KIERTÄMÄÄN

Haluamme olla toimintapaikkakunnillamme hyvä naapuri ja edistää paikallisia jätteiden hyödyntämis- ja kierrätysmahdollisuuksia. Hyväntekeväisyydessä panostamme lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä ympäristönsuojeluun.

UUDENKAUPUNGIN MATERIAALINKÄSITTELYKESKUS ETENEE

L&T:n Uuteenkaupunkiin suunnitteleman materiaalinkäsittelykeskuksen arviointimenettely eli YVA saatiin päätökseen kesäkuussa 2014, jolloin arviointiselostus toimitettiin viranomaiselle ja esiteltiin yleisötilaisuudessa paikallisille asukkaille ja ympäristövaikutusten tiedotusvälineille.

Lokakuussa yhteysviranomainen eli Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ylitarkastaja sekä muutamat muut tahot antoivat lausuntonsa selostuksesta. Koska lausunnoissa ei ollut huomautettavaa selvityksen sisältöön, voimme edetä niiden pohjalta seuraavaan vaiheeseen ja jättää hakemuksen keskuksen ympäristöluvasta.

ALUEELLISET JA PAIKALLISET KEHITYSHANKKEET

L&T on ollut aktiivisesti mukana Lounaisrannikon LOURA-yhteistyössä sekä Kierrätysliiketoiminta ja resurssitehokkuus Varsinais-Suomen vahvuudeksi – RESU -hankkeessa, jonka tavoitteena on edistää Lounais-Suomen alueella syntyvien materiaalivirtojen kierrätystä ja suljettuja kiertoja.

Resurssivirrat haltuun -hankkeessa olimme mukana ohjausryhmässä tunnistamassa ja kokoamassa yhteen eri puolilla Suomea kehitettyjä alueellisia resurssitehokkuutta edistäviä työkaluja ja toimintamalleja.

Lahdessa kunnallinen jätehuoltoyritys on yhdessä L&T:n ja alueen muiden jätehuoltoyritysten kanssa miettinyt keinoja syntypaikkalajittelun ja kierrätyksen edistämiseksi. Lisäksi olemme mukana käynnistysvaiheessa olevassa digitaalisessa kierrätyskeskushankkeessa.

LAHJOITUSKOhteina HOPE-YHDISTYS, UUSI LASTENSAIRAALA JA LUONTO-LIIITTO

Vuonna 2014 jatkoimme yhteistyötämme vähävaraisten ja erilaisia kriisejä kohdanneiden lapsiperheiden tukemiseen keskittyneen HOPE-yhdistyksen kanssa. Keräsimme vuoden mittaan omissa toimipaikoissamme ja asiakastilaisuuksissamme käyttökelpoisia urheiluvälineitä ja leluja HOPE:n edelleen jaettavaksi ja kutsuimme HOPE:n kautta perheitä huvittelemaan asiakastilaisuuksiimme Linnanmäelle ja Särkänniemeeseen. Lisäksi autoimme

HOPE:n paikallistoimistoja siivoustalkoissa lahjoittamalla jättesäkkejä sekä järjestämällä paikalle vaihtolavoja.

Oman henkilöstömme ja asiakkaidemme toiveiden mukaisesti HOPE valikoitui myös joululahjoituskampanjamme pääkohteeksi. Asiakkaille annettavien tavaralahjojen sijasta täytimme 168 lapsen joululahjatoiveet lahjoittamalla yhteensä 10 000 euroa HOPE-yhdistykselle. Lisäksi lahjoitimme 5 000 euroa Uudelle Lastensairaallalle ja Luonto-Liitolle.

Kesällä 2014 L&T:läiset tempaisivat Uuden Lastensairaalan hyväksi, kun yhtiö lahjoitti keräykseen rahaa jokaisesta puolen tunnin liikuntasuorituksesta. Yhteensä pottiin kertyi noin 7 000 euroa. Lisäksi teimme pienempiä paikallisia tukilahjoituksia.

VIRANOMAISSYHTEISTYÖ JA POLIITTINEN VAIKUTTAMINEN

L&T:n toiminta perustuu lukuisiin lupiin, joista merkittävimmät liittyvät ympäristöön ja liikenteeseen. Panostamme aktiiviseen omavalvontaan ja raportoimme havaituista poikkeamista avoimesti. Ympäristöluvista ja vuoden 2014 aikana tapahtuneista ympäristövahingoista on raportoitu kohdassa Oman toiminnan vastuullisuus.

KERAVALLA PÄÄSIMME SOPUUN YMPÄRISTÖKYSYMYKSISTÄ

Keravalla neuvottelimme kaupungin ja ympäristöviranomaisten kanssa nykyisen kierrätyslaitoksemme välittömässä läheisyydessä sijaitsevien maa-alueiden puhdistamisvastuista.

Osana kokonaisratkaisua käynnistimme jo kesäkuussa vastuullamme olevien alueiden puhdistamisen ja joulukuussa pääsimme kaupungin kanssa sopuratkaisuun myös muiden ympäristökysymysten osalta.

Olemme tyytyväisiä neuvotteluratkaisuun, joka turvaa liiketoimintamme kehitysmahdollisuudet alueella.

L&T:TÄ EI TUOMITTU TYÖAIKARIKKOMUKSISTA

Heinäkuussa 2014 Helsingin käräjäoikeus vapautti Lassila & Tikanojan kaikista rangaistusvaatimuksista liittyen viranomaistarkastuksissa kesäkuussa 2012 ilmenneisiin työajan ylityksiin joissain pääkaupunkiseudun yksiköissämme.

Oikeus katsoi, että yhtiömme ohjeistus ja valvontajärjestelmät ovat olleet riittävät, eikä työntekijöiden turvallisuutta tai terveyttä ollut vaarannettu.

Käräjäoikeuden mukaan kuitenkin viisi L&T:n nykyistä tai entistä työnjohtajaa oli syyllistynyt työaikarikkomukseen. Heistä kolme tuomittiin 8–15 päiväsakkoon ja kaksi jätettiin rangaistukseen tuomitsematta teon vähäisyyden vuoksi.

Syyttäjä valitti tuomiosta ja seuraavaksi asia siirtyy hovioikeuden käsittelyyn.

POLIITTINEN VAIKUTTAMINEN

Vuonna 2014 L&T:n yhteiskunnallisen vaikuttamisen painopisteenä oli jätealan markkinoiden toimivuuden varmistaminen, kiertotalousajattelun juurruttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä kierrätystä edistävän lainsäädännön ja ohjauskeinojen esiin nostaminen.

Paikallisella tasolla vaikutettiin edelleen jätteen kuljetusjärjestelmää koskeviin päätöksiin. Vuonna 2013 tehtyjen päätösten osalta käsittely jatkui usealla paikkakunnalla valitusasteissa ja lainvoimaisten päätösten saaminen näyttää siirtyvän vuosille 2015-2016. Lisäksi vaikutimme uuden Jätelain nojalla annettuihin paikallisiin jätehuoltomääräyksiin.

Osallistuimme aktiivisesti Kohti kiertotaloutta -koalition rakentamiseen, jossa yhteisellä julkilausumalla pyritään saamaan kiertotalous osaksi seuraavaa hallitusohjelmaa. Lisäksi olimme mukana Ympäristöministeriön käynnistämässä jätelain toimivuuden arvioinnissa sekä Kuluttaja- ja kilpailuviraston jätealan markkinoita koskevissa selvityksissä, joissa toimimme esiin jätelakiin ja sen soveltamiseen sekä markkinoiden toimivuuteen liittyviä epäkohtia.

YMPÄRISTÖHUOLLON AJANKOHTAISET SÄÄDÖSMUUTOKSET

Säädös ja vaihe	Vaikutus	L&T:n näkökulma
Jätedirektiivi (Waste Framework Directive, WFD) • EU-direktiivi voimassa, kansallinen toimeenpano edelleen kesken. • Direktiivin uudistustyö käynnistettiin osana kiertotalouspakettia.	Pakkausjätteiden tuottajavastuun vaatimukset täsmentyivät erillisellä asetuksella. Kiinteistöittäistä jätteen-kuljetusta koskevat tarkastelut ja päätökset. Kunnallisten jätehuoltomääräysten uudistaminen. Kunnalliset yksinoikeudet laajenivat yksityisiin oppilaitoksiin ja sairaaloihin.	Pakkausjätteiden tuottajavastuu pitäisi toteuttaa markkina-lähtöisesti ja kuntien erityis-oikeudet pakkausjätteisiin pitäisi poistaa. Kiinteistönhaltijan järjestämää jätteenkuljetusta on jatkettava mahdollisimman laajasti. Biojätteen erilliskeräysvelvoitetta pitäisi kiristää ja jätehuoltomääräysten pitäisi muutenkin toteuttaa jätteen etusijajärjestystä. Kuntien yksinoikeuden jätteisiin tulisi poistaa. Yhteiskunnan rooli tulisi olla viimesijainen ja varmistava.
		Meidän tulee kaikin keinoin varmistaa, että nykyisin kaatopaikalle

Kaatopaikkadirektiivi (Directive on Landfill of Waste) Direktiivi on saatettu voimaan Kaatopaikka-asetuksella, toimeenpano käynnissä	Suomalainen asetus kieltää orgaanisen jätteen sijoittamisen kaatopaikalle vuodesta 2016 alkaen	menevät jätevirrat ohjautuvatta etusijajärjestyksen mukaisesti ensisijaisesti kierrätykseen. L&T selvittää kaatopaikkakiellon vaikutuksia alueellisesti teknis-taloudellisin selvityksin. Selvitämme, miten omat laitosrejektimme täyttävät asetetut uudet kriteerit siirtymäajan (v. 2020) kuluessa.
EU:n teollisuuspäästädirektiivi (Industrial Emissions Directive, IED), sisältää 7.1.2014 alkaen myös aiemman jätteenpolttodirektiivin • Direktiivi voimassa, direktiivin perusteella laadittavat parhaan saatavilla olevan tekniikan (BAT) määrittelyasiakirjat (BREF) ja niistä johdettavat ympäristöluvituksessa noudatettavat päästötasot työn alla tai uudistettavana	Jätteenkäsittelylaitosten ympäristöluvat uusitaan BAT-/BREF- prosessissa EU-tasolla päästettävien päästö- ja kulutusarvojen perusteella Jätteen polttoa (mukaan lukien rinnakkaispoltto) koskevan BREF- asiakirjan uudistaminen käynnistyi.	L&T osallistuu mm. edunvalvontajärjestöjens ä kautta jätteenkäsittelyn parhaiden teknologioiden määrittelemiseen ja päästörajien asettamiseen. L&T:n Keravan laitos on nimetty yhdeksi referenssilaitokseksi ja on siten osana Euroopan laajuista tietojen keräystä. Jätteen ns. rinnakkaispolttoa tulee kohdella tasapuolisesti jätteen massapolton kanssa.

ASIAKASLÄHTÖISYYS ON MENESTYKSEMME AVAINTEKIJÄ

Asiakaslähtöisyys on strategiassamme määritelty yhdeksi menestyksemme avaintekijöistä. Sen on oltava kunnossa vuodesta toiseen ja näyttävä joka päivä tekemisessämme, niin myynnissä kuin tuotannossa.

VAHVAA ASIAKKUUSJOHTAMISTA JA VUOROVAIKUTUSTA

Vuonna 2014 kehitimme asiakkuudenhoitomallejamme ja lisäsimme asiakashallinnan osaamista eri puolilla Suomea. Aktiivisuus asiakkaiden parissa lisääntyi ja asiakkaiden lopetusprosentti laski.

Käynnistimme myös asiakkuudenhallintajärjestelmien kehitysprojektin, jonka tulokset konkretisoituvat lähivuosina.

Lisätäksemme vuorovaikutusta asiakkaidemme kanssa julkaisimme asiakaslehti Lassin verkossa. Sen avulla tavoitamme erityisesti pienet ja keski-suuret yritysasiakkaamme.

PALVELUN TUOTTAJASTA PALVELUN JOHTAJAKSI

Suurasiakkaiden asiakkuusjohtaminen syveni, kun solmimme kokonaisvaltaiset palvelusopimukset muun muassa Itellan ja OP-Pohjolan kanssa.

Arjessa tämä tarkoitti omien rooliemme uudistamista siten, että tarjoamme asiakkaillemme esimerkiksi kiinteistöpäällikön palvelut osana kokonaispalvelua. Asiakkaat ovat entistä valmiimpia antamaan meille lisää vastuuta kokonaisuuden hallinnasta – emme vain tuota palvelua vaan johdamme sitä. Samasta ilmiöstä on kyse myös ympäristöjohtamisessa, joka tukee koko Ympäristöpalveluiden arvoketjua.

KUSTANNUSTEHOKKUUDEN VUOSI 2014

Kovana taloudellisena aikana kustannustehokkuus korostui erityisesti Teollisuuspalveluiden asiakkuuksissa. Yhteisillä kehitysprojekteilla asiakkaiden kanssa onnistuimme löytämään lisää tehokkuutta ja uusia toimintatapoja.

Asiakkaiden vaatimukset raportointia ja tiedolla johtamista kohtaan jatkoivat kasvuaan. Raportointia halutaan niin kustannuksista, laadusta kuin saavutetuista hyödyistä. Meidän on pystyttävä todentamaan yhteistyön tuoma lisäarvo ja hyödyt.

Samalla asiakkaat ovat entistä kiinnostuneempia vastuullisuudesta ja omien tavoitteidensa, kuten hyötykäyttö- ja kierrätysasteen, saavuttamisesta.

Pääsemme tavoitteisiin asiakaskohteiden kartoittamisella ja kehitysideoiden toteuttamisella kohteissa, mikä on vaikuttanut positiivisesti myös asiakastytyväisyyteen.

NSI MITTAA ASIAKASTYYTYVÄISYYTTÄ

Mittaamme asiakkaidemme tyytyväisyyttä nettosuositteluihdeksillä (NSI) kahdesti vuodessa. Kehitystä seurataan pidemmällä aikavälillä ja tulokset ovat kehittyneet tavoitteiden mukaan, mutta ne vaihtelevat toimialojen erilaisesta luonteesta johtuen.

Esimerkiksi Teollisuuspalveluissa tulokset ylittivät tavoitteet vuonna 2014, vaikka ne olivat jo ennestään korkeat. Teollisuuspalveluissa olemme tiiviissä yhteistyössä asiakkaan kanssa ja palvelut on usein räätälöity asiakaskohtaisesti.

ASIAKASPALVELU-UUDISTUS ALKAA KANTAA HEDELMÄÄ

Asiakaspalvelumme kehittäminen on yksi osa L&T:n asiakaslähtöisen strategian toteuttamista. Lähtökohtana on asiakaskokemuksen parantaminen varmistamalla, että asiakkaat saavat meihin yhteyden nopeasti ja vaivattomasti ja he tulevat palvelluiksi toivomissaan kanavissa ammattimaisesti ja laadukkaasti.

Uudistettu Asiakaspalvelu aloitti toimintansa kolmella paikkakunnalla keväällä 2014. Muutoksen myötä otettiin käyttöön valtakunnalliset asiakaspalvelunumerot sekä uudistetut sähköiset asiointikanavat.

Seuraavaksi kehitämme asiakaspalvelun käytössä olevia tietojärjestelmiä, asiakkaiden itsepalvelumahdollisuuksia sekä asiakastietojen käytettävyyttä. Lisäksi tiivistämme yhteistyötä muun muassa myynnin kanssa.

NÄIN MEILLÄ JOHDETAAN YRITYSVASTUUTA JA RAPORTOIDAAN SIITÄ

Yritysvastuu on L&T:llä jokapäiväistä tekemistä, jota ohjataan L&T:n strategia- ja vuosisuunnittelun sekä johtamisjärjestelmän kautta.

Yritysvastuun strategisesta johtamisesta vastaa L&T:n johtoryhmä ja operatiivisesti toimenpiteitä linjataan yritysvastuuohjelman avulla. Yritysvastuuohjelman toteuttamista ohjaa ja seuraa erillinen yritysvastuun ohjausryhmä, joka koostuu L&T:n eri toimintojen edustajista ja puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja.

Ympäristö- ja työturvallisuusjohtaminen (EHS) sekä vastuullisuustyön käytännön koordinointi ja raportointi ovat ympäristö- ja työturvallisuusorganisaation vastuulla.

Toimialat vastaavat palveluidensa vastuullisuusnäkökohdista ja määräystenmukaisuudesta. Jokaisen L&T:läisen velvollisuutena on huolehtia tehtävissään vastuullisuutta koskevien toimintaperiaatteiden noudattamisesta.

Liiketoimintayksiköt ja toiminnot vastaavat siitä, että niiden toiminta on vastuullista, ja että seuranta, tietojenkeruu ja raportointi suoritetaan asianmukaisesti.

YRITYSVASTUURAPORTTI ON OSA VUOSIKERTOMUSTA

Raportoimme yritysvastuusta osana vuosikertomusta kaudelta 1.1.–31.12.2014. Raportti on laadittu noudattaen Global Reporting Initiativen (GRI:n) raportointiperiaatteita ja G3.1-raportointiohjeistoa. Raportti julkaistaan vuosittain. Vuoden 2014 raportti vastaa L&T:n arvion mukaan raportointitasoa B. Vuonna 2014 ympäristövastuun keskeiset tunnusluvut ovat ensimmäisen kerran riippumattoman osapuolen varmentamat.

GRI-indeksi

Varmennusraportti

Raporttiin on kerätty tiedot kaikista konserni- ja tytäryrityksistä ja se kattaa kaikki toiminnot Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. L&T on luopunut toiminnastaan Latviassa maaliskuussa 2014 eikä Latvian tietoja esitetä tässä raportissa muuten kuin taloudellisten tunnuslukujen osalta.

Mikäli joidenkin yksittäisten tunnuslukujen osalta tietoa ei ole ollut saatavissa kaikista toimintamaistamme tai laskennassa on tapahtunut muutoksia verrattuna aikaisempiin vuosiin, poikkeus on kerrottu tunnusluvun yhteydessä.

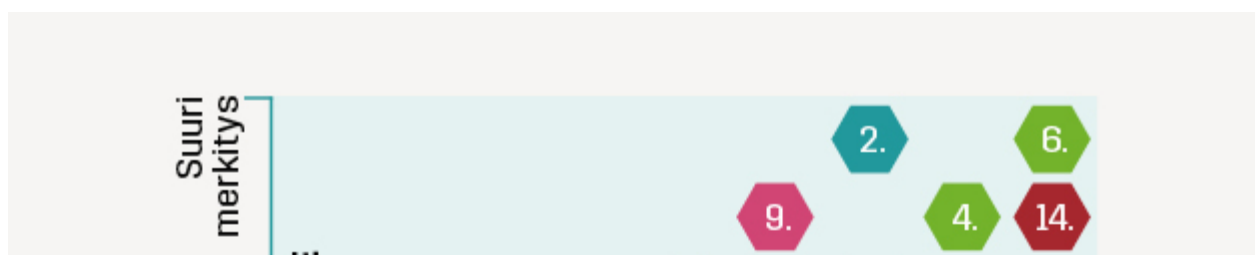
Raportoitavat tunnusluvut perustuvat GRI-ohjeiston mukaiseen olennaisuusanalyysiin, jossa olemme ottaneet huomioon L&T:lle olennaisimmat vastuullisuusnäkökohdat sekä keskeisten sidosryhmien odotukset.

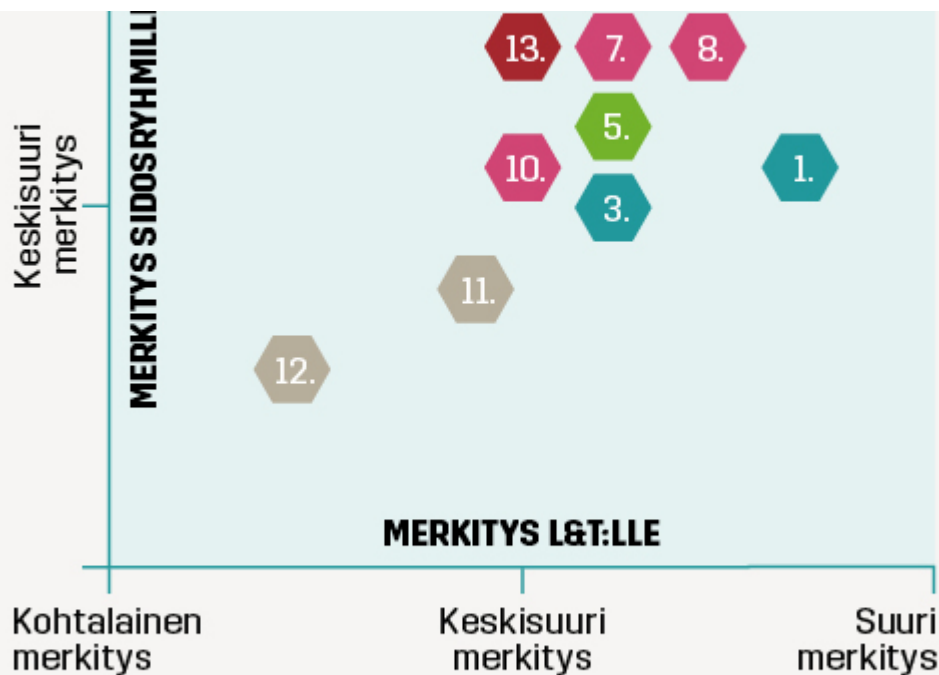
OLENNAISUUSARVIOINTI SUUNTAA YRITYSVASTUU- JA SIDOSRYHMÄTYÖSKENTELYÄMME

L&T:n yritysvastuuraporttiin on koottu ne olennaiset asiat, jotka liittyvät toiminnan merkittävimpiin taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin tai jotka voivat olla merkittäviä L&T:n sidosryhmien päätösten ja valintojen tekemisessä. L&T:n vastuullisuuden olennaisuusarviointi toteutettiin 2013 ja sitä päivitettiin vuonna 2014 sidosryhmätutkimuksen tulosten perusteella. Arviointi ohjaa yritysvastuu- ja sidosryhmätyöskentelyämme ja määrittelee toimenpiteitä sidosryhmien odotusten täyttämiseksi.

L&T:n olennaiset yritysvastuunäkökohdat on esitetty alla olevassa matriisissa, jossa pysty-akseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaak-akseli nykyistä tai potentiaalista vaikutusta L&T:lle.

OLENNAISUUSMATRIISI

Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut

1. Kannattava yritys ja sijoituskohde
2. Vastuullinen tapa toimia
3. Asiakkaan vastuullisuutta edistävät liike-toimintaratkaisut ja asiantuntijapalvelut

Ympäristövastuu

4. Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen
5. Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen
6. Oman toiminnan vastuullisuus ja määräystenmukaisuus

Vastuu henkilöstöstä

7. Työkyvyn hallinta
8. Työturvallisuus
9. Henkilöstötyytyväisyys
10. Monimuotoisuus ja tasa-arvoisuus

Vastuullinen toimitusketju

11. Toimitusketjun vastuullisuus
12. Paikallinen työllistäminen ja ostot

Aktiiviset sidosryhmäsuhteet

13. Sidosryhmävuoropuhelu
14. Asiakastyytyväisyys

GRI:n sisältö		Laajuus	Sijainti	Lisätiedot
1. Strategia ja analyysi				
1.1	Toimitusjohtajan katsaus	Kokonaan	Toimitusjohtajan katsaus	
1.2	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Kokonaan	Liiketoiminnan ajurit ja toimintaympäristö	
2. Organisaation kuvaus				
2.1	Organisaation nimi	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
2.2	Tärkeimmät tavaramerkit, tuotteet ja palvelut	Kokonaan	Palvelut	
2.3	Operatiivinen rakenne	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, segmentti-informaatio	
2.4	Pääkonttorin sijainti	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
2.5	Toimintamaat	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
2.6	Omistusrakenne ja yhtiömuoto	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
2.7	Markkina-alueet	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
			Taloudellinen hyöty sidosryhmille ja veroalanjälki	
2.8	Organisaation toiminnan laajuus	Kokonaan	Avainluvut	
			Palvelut	
2.9	Organisaatiomuutokset	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, segmentti-informaatio	
			Hallituksen toimintakertomus, muutokset konsernirakenteessa	
2.10	Saadut palkinnot	Kokonaan		L&T sai tunnustusta ilmastonmuutosviestinnästään CDP-järjestöltä ja pääsi pohjoismaiseen Carbon Disclosure Leadership -indeksiin (CDLI). L&T valittiin 20 parhaan vastuullisuusraportoinnin joukkoon vuoden 2014 vastuullisuusraportointikilpailussa. L&T nousi Nolla tapaturmaa -foorumin työturvallisuusluokituksessa tasolle III.
3. Raportointiperiaatteet				
3.1	Raportointijakso	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.2	Edellisen raportin julkaisuaikakohta	Kokonaan		26.2.2014
3.3	Raportin julkaisutiheys	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.4	Yhteystiedot	Kokonaan	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot	
3.5	Raportin sisällön määrittely	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.6	Raportin rajaus	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.7	Rajoitukset raportin laajuudessa tai rajauksessa	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.8	Raportointiperiaatteet yhteisyritysten, tytäryhtiöiden, vuokrahteiden, ulkoistettujen toimintojen raportoinnille	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.9	Tiedon mittaamistekniikat ja laskentaperusteet	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
			Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen	
3.10	Aikaisemmista raporteista poikkeava tieto	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.11	Muutokset raportin laajuudessa tai mittausmenetelmissä	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
3.12	GRI-sisältöindeksi	Kokonaan	GRI-indeksi	
3.13	Raportin ulkopuolinen varmennus	Kokonaan	Varmennusraportti	
4.1 Hallintokäytännöt, sitoumukset ja vuorovaikutus				
4.1	Hallintorakenne	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.2	Hallituksen puheenjohtajan asema	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.3	Hallituksen jäsenten riippumattomuus vaikutusmahdollisuudet hallituksen toimintaan	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.4	Toiminnan tulosten vaikutus hallituksen ja johdon palkitsemiseen	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.5	Menettelytavat eturistiriitojen välttämiseksi hallituksessa	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.6			Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.7	Hallituksen pätevyys ja asiantuntemus	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
4.8	Arvot ja toimintaperiaatteet	Kokonaan	Tapa toimia	
4.9	Yhteiskuntavastuun hallintotapa	Kokonaan	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi	
4.10	Hallituksen toiminnan arviointi	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	

4.11	Varovaisuusperiaatteen noudattaminen	Kokonaan		Varovaisuusperiaate kuuluu ympäristöpolitiikkaamme. Noudatamme varovaisuusperiaatetta ympäristörisien ehkäisemisessä ennalta.
4.12	Sitoutuminen ulkopuolisiin yhteiskuntavastuun aloitteisiin	Kokonaan	Sosiaalinen vastuu	
4.13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	Kokonaan	Järjestötoiminta ja yhteistyöhankeet	
4.14	Sidosryhmät	Kokonaan	Sidosryhmäsuhteet	
4.15	Sidosryhmien määrittely ja valinta	Kokonaan	Sidosryhmäsuhteet	
4.16	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Kokonaan	Sidosryhmäsuhteet	
4.17	Sidosryhmien esille nostamat teemat ja huolenaiheet	Kokonaan	Sidosryhmäsuhteet	
5. Johtamistapa ja tunnusluvut				
Taloudellinen vastuu				
Taloudellisen vastuun johtaminen			Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, taloudellinen raportointi	
Taloudelliset tunnusluvut				
EC1	Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen	Kokonaan	Taloudellinen hyöty sidosryhmille ja verojalanjälki	
EC2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Kokonaan	Liiketoiminnan ajurit ja toimintaympäristö	
			Liiketoiminta ja asiakashyödyt	
EC3	Eläketurvan kattavuus	Ei raportoitu		Paikallista lainsäädäntöä noudattaen
EC4	Valtiolta saatu merkittävä taloudellinen avustus	Kokonaan		Vuonna 2014 saimme tuotekehitykseen ja hankkeisiin EU-tukia ja avustuksia valtiolta yhteensä 130 000 €
EC5	Tavanomaisten alkupalkkojen ja paikallisen minimipalkan suhde	Ei raportoitu		Maksamme henkilöstölle vähintään lakisääteistä alan minimipalkkaa Suomessa ja Ruotsissa.
EC6	Paikallinen hankinta	Kokonaan	Vastuullinen hankinta ja yhteistyökumppanit	
EC7	Paikallinen rekrytointi	Osittain	Taloudellinen hyöty sidosryhmille ja verojalanjälki	
EC8	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	Ei olennainen		
EC9	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset	Kokonaan	Taloudellinen hyöty sidosryhmille ja verojalanjälki	
Ympäristövastuu				
Ympäristövastuun johtaminen			Ympäristövastuu	
Ympäristövastuun tunnusluvut				
EN1 *	Materiaalien käyttö	Kokonaan	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Käyttämämme materiaalit ovat pääasiassa jätteitä, jotka ohjaamme kierrätykseen ja muuhun hyötykäyttöön
EN2 *	Kierrätysmateriaalien käyttö	Kokonaan	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Omien laitosten materiaalihakkuus ja hallussa olevien materiaaliavirtojen kierrätys- ja hyödyntämisaste
EN3 *	Energian suora kulutus	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN4 *	Energian epäsuora kulutus	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN5 *	Säästämistä ja tehokkuusparannuksista syntyneet energiansäästöt	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN6	Energiatohokkaita tai uusiutuviin energialähteisiin perustuvat tuotteet ja palvelut	Kokonaan	Liiketoiminta ja asiakashyödyt	
EN7 *	Toimenpiteet epäsuoran energiankulutuksen vähentämiseksi ja saavutetut säästöt	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN8	Veden kulutus	Ei olennainen		
EN9	Vesilähteet, joihin vedenotto vaikuttaa merkittävästi	Ei olennainen		
EN10	Veden kierrätys ja uudelleenkäyttö	Ei olennainen		
EN11	Luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueita tai suojelluilla alueilla omistettut, vuokratut ja hallinnoidut maa-alueet	Ei olennainen		L&T:n laitokset eivät sijaitse luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueilla. Vaikutukset ympäristöön selvitetty YVA-menettelyissä.
EN12	Toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen suojelluilla alueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueilla	Kokonaan	Uusiutuvat energialähteet	
EN13	Suojellut tai entisöidyt elinympäristöt	Ei olennainen		
EN14	Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät strategiat, toimenpiteet ja suunnitelmat	Osittain	Uusiutuvat energialähteet	
EN15	Uhanalaiset lajit toiminnan vaikutuspiirissä	Ei olennainen		
EN16 *	Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN17 *	Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN18 *	Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja saavutetut vähennykset	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN19	Otsonikatoa aiheuttavien aineiden päästöt	Ei olennainen		

EN20	Typpi- ja rikkidioksidipäästöt ja muut merkittävät päästöt ilmaan	Osittain	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN21	Päästöt veteen	Ei olennainen		
EN22 *	Loppusijoitetut jätteet	kokonaan	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	
EN23	Merkittävät vuodot	Kokonaan	Oman toiminnan vastuullisuus	
EN24	Vaarallisten jätteiden kuljettaminen, maahantuonti, maastavienti ja käsittely	Kokonaan	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	
EN25	Vesistöt, joihin organisaation päästöillä on merkittävä vaikutus	Ei olennainen		
EN26	Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi	kokonaan	Ympäristövastuu	
			Ympäristövastuu	
EN27	pakkausmateriaalien osuus myydyistä tuotteista	kokonaan		Jätteistä valmistetut uusioraaka- ja polttoaineet sisältyvät tunnuslukuun EN1
EN28 **	Määräystenmukaisuus	Kokonaan		Ei tapauksia
EN29 *	Kuljetuksiin ja työmatkoihin liittyvät ympäristövaikutukset	Kokonaan	Päästöjen ja energian kulutuksen vähentäminen	
EN30	Ympäristönsuojelun kustannukset ja investoinnit	Kokonaan	Oman toiminnan vastuullisuus	
Sosiaalinen vastuu				
Henkilöstövastuun johtaminen			Vastuu henkilöstöstä	
			Sosiaalinen vastuu	
Henkilöstövastuun tunnusluvut				
LA1	Henkilöstön kuvaus	kokonaan	Henkilöstöluvut	
LA2	Henkilöstön vaihtuvuus	Osittain	Henkilöstöluvut	Tieto saatavissa vain Suomesta
LA3	Henkilöstön etuudet, joita ei ole tarjottu määräaikaistilalle tai osa-aikaistilalle työntekijöille	Osittain	Sosiaalinen vastuu	
LA4	Työehtosopimuksen piirissä olevien työntekijöiden osuus	Osittain		Suomessa ja Ruotsissa kaikki työntekijät ovat työehtosopimuksen piirissä.
LA5	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisirtisanomisaika	Ei raportoitu		Paikallista lainsäädäntöä noudattaen
LA6	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	Ei raportoitu		Paikallista lainsäädäntöä noudattaen
LA7	Tapaturmat, ammattitaudit, poissaolot ja kuolemantapaukset	Kokonaan	Työturvallisuus	
LA8	Vakavien sairauksien varalta tehdyt toimenpiteet	Osittain	Työkyvyn johtaminen	Altisteissa työtehtävissä työturvallisuusohjeistus, työterveyshuollon työhönsijoitustarkastukset ja säännölliset määräaikaistarkastukset
			Sosiaalinen vastuu	
LA9	Työterveys- ja -turvallisuusasioista sopiminen ammattiyhdistysten kanssa	Ei raportoitu		Paikallista lainsäädäntöä noudattaen
LA10	Henkilöstön koulutukset	Osittain	Henkilöstöluvut	Tietoa kaikista koulutustunneista ei saatavilla
LA11	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	Osittain	Työkyvyn johtaminen	
			Sosiaalinen vastuu	
LA12	Kehitys- ja urakeskustelut	Osittain	Henkilöstöluvut	
LA13	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	Kokonaan	Hallinnointi, selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	
LA14	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	Ei raportoitu		Toimiala- ja ammattiryhmäkohtainen vertailu ei saatavilla
Ihmisoikeuskysymysten johtaminen			Sosiaalinen vastuu	
Ihmisoikeuskysymysten tunnusluvut				
HR1	Ihmisoikeusasioiden huomioiminen investoinneissa	Ei olennainen		
HR2	Alihankinnan ihmisoikeusarviointit	Ei olennainen		
HR3	Ihmisoikeuksia käsittelevä koulutus henkilöstölle	Kokonaan	Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut	L&T:n tapa toimia
HR4	Syrjintätapaukset	Kokonaan		Ei tapauksia
HR5	Toiminnot, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus ovat uhattuna	Ei olennainen		Henkilöstöpolitiikka, L&T:n tapa toimia
HR6	Toiminnot, joissa on riski lapsityövoiman käytöstä	Ei olennainen		
HR7	Toiminnot, joissa on riski pakkotyövoiman käytöstä	Ei olennainen		
HR8	Ihmisoikeuskoulutukseen osallistuneen turvallisuushenkilöstön määrä	Ei olennainen		
HR9	Alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomukset	Ei olennainen		
HR10	Toimenpiteet ihmisoikeuksien arvioimiseksi	Ei olennainen		
HR11	Ihmisoikeuksiin liittyvät väärinkäytökset	Ei olennainen		
Yhteiskunnallisten kysymysten johtaminen			Tapa toimia	
			Viranomaisyhteistyö ja poliittinen vaikuttaminen	

Yhteiskuntaan liittyvät tunnusluvut				
SO1	Paikallisyhteisöihin kohdistuvat vaikutukset	Osittain	Paikalliset yhteisöt ja hyväntekeväisyys	
SO2	Lahjontaan liittyvien riskien osalta analysoidut liiketoimintayksiköt	Kokonaan		Sisäisen tarkastuksen yksiköt tarkastuksissa lahjonta on mukana yhtenä selvittettävänä asiana. Vuonna 2014 tarkastettiin 12 yksikköä ja 22 tulosityksikköä, joissa työskentelee yhteensä 1242 työntekijää.
SO3	Lahjonnan vastainen koulutus henkilöstölle	Kokonaan	Tapa toimia	
SO4	Lahjontatapauksiin liittyvät toimenpiteet	Kokonaan		Ei tapauksia
SO5	Osallistuminen julkishallinnon kehittämiseen ja lobbaukseen	Kokonaan	Viranomaisyhteistyö ja poliittinen vaikuttaminen	
SO6	Poliittisille tahoille annetut tuet	Kokonaan		Poliittisille tahoille ei ole annettu tukea
SO7	Kilpailun rajoittamiseen ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	Kokonaan		Ei tapauksia.
SO8 **	Sakot ja muut seuraamukset lakien ja säädösten noudattamatta jättämisestä	Kokonaan	Työturvallisuus	Venäjällä liikennepoliisin asettama sakko (860 000 RUR, noin 12 600 euroa) jätteenkuljetusautojen liikennöinnistä ilman asianomaisia lupia Moskovassa.
SO9	Toimenpiteet, joista kohdistuu merkittäviä vaikutuksia paikallisyhteisöihin	Osittain	Paikalliset yhteisöt ja hyväntekeväisyys	
SO10	Paikallisyhteisöihin kohdistuvien vaikutusten ehkäiseminen	Osittain	Paikalliset yhteisöt ja hyväntekeväisyys	
Tuotevastuun johtaminen			Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut	
Tuotevastuun tunnusluvut				
PR1	turvallisuusvaikutusten arviointi elinkaaren eri vaiheissa	Osittain	Vastuullinen liiketoiminta ja palvelut	
PR2	Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten rikkomukset	Kokonaan		Ei tapauksia
PR3	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä pakollinen tuoteinformaatio	Ei oleellinen		
PR4	Tuote- ja palvelutietoja sekä merkintöjä koskevien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	Kokonaan		Ei tapauksia
PR5	Asiakastytytyvyyteen liittyvät käytännöt	Osittain	Liiketoiminta ja asiakashyödyt	
			Sidosryhmäsuhteet	
PR6	Markkinointiviestinnän lainmukaisuus ja vapaaehtoisten periaatteiden noudattaminen	Kokonaan		Ei tapauksia
PR7	Markkinointiviestintää koskevien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	Kokonaan		Ei tapauksia
PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	Ei raportoitu		Mahdolliset tapaukset käsitellään osana asiakasreklamaatiota
PR9 **	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvän lainsäädännön ja säädösten rikkomisesta aiheutuneet sakot	Kokonaan		Ei tapauksia

*) Riippumattoman osapuolen

varmentama tunnusluku

**) Raportoimme kaikki yli 5000 euron suuruiset sakkorangaistukset tai muuten merkittävät tapaukset

RIIPPUMATON VARMENNUSRAPORTTI

Lassila & Tikanoja Oyj:n johdolle

Olemme Lassila & Tikanoja Oyj:n (jäljempänä Lassila & Tikanoja) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet Lassila & Tikanojan vuosikertomuksessa 2014 esitetyt numeeriset ympäristövastuutiedot raportointiajanjaksolta 1.1.–31.12.2014 (jäljempänä ”ympäristövastuutiedot”). Varmennuksen kohteena olleet osiot ja dokumentit on lueteltu Global Reporting Initiative (GRI) Indeksissä.

Johdon vastuu

Lassila & Tikanojan johto vastaa ympäristövastuutietojen laatimisesta ja esittämisestä raportointikriteeristön, eli Lassila & Tikanojan raportointiohjeiden ja *Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines G3.1* -ohjeiston mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella riippumaton johtopäätös varmennuksen kohteena olevista tiedoista. Olemme suorittaneet toimeksiannon IAASB:n antaman kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin (ISAE) 3000 ”Muut varmennustoimeksiannot kuin mennyttä aikaa koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Emme vastaa työstämme, raportista tai johtopäätöksistämme muille tahoille kuin Lassila & Tikanojalle.

Toimeksiannon rajoitukset

Varmennusraporttiamme lukiessa tulee ottaa huomioon vastuullisuuteen liittyvien tietojen luonteeseen kuuluvat, tiedon tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat rajoitukset. Vastuullisuutta koskevia tietoja tulee arvioida yhdessä Lassila & Tikanojan antamien tietojen keräämiseen, laskemiseen ja arvioimiseen liittyvien selvitysten kanssa. Varmennusraporttiamme ei ole tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa Lassila & Tikanojan suoriutumista määrittelemiensä vastuullisuuteen liittyvien periaatteiden toteuttamisessa. Lassila & Tikanojan taloudellisen aseman ja toiminnan tuloksen arvioimiseksi tulee tutustua Lassila & Tikanojan tilintarkastettuun tilinpäätökseen 31.12.2014 päättyneeltä tilikaudelta.

Toimeksiannossa tehdyt toimenpiteet ja johtopäätökset

Varmennustoimenpiteemme on suunniteltu antamaan rajoitettu varmuus siitä, ovatko numeeriset ympäristövastuutiedot olennaisilta osiltaan laadittu raportointikriteeristön mukaisesti. Rajoitetun varmuuden antava toimeksianto toteutetaan tekemällä tiedusteluja pääasiassa henkilöille, joiden tehtävänä on laatia esitetyt vastuullisuustiedot sekä soveltamalla analyttisiä ja muita asianmukaisia evidenssin hankkimismenetelmiä. Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä annetaan alemman tason varmuus.

Toimeksiannossamme olemme suorittaneet seuraavat toimenpiteet:

- Olemme haastatelleet yhden Lassila & Tikanojassa johtotehtävissä työskentelevän henkilön vahvistaaksemme ymmärrystämme vastuullisuudelle asetetuista tavoitteista ja vastuullisuuden yhteydestä Lassila & Tikanojan liiketoimintastrategiaan ja toimintoihin.
- Olemme arvioineet numeeristen ympäristövastuutietojen yhdenmukaisuutta Lassila & Tikanojan raportointiohjeiden sekä GRI G3.1 -ohjeiston raportoinnin sisällönmäärittelyä ja raportoinnin laatua koskevien periaatteiden kanssa.
- Olemme käyneet läpi esitetyt numeeriset ympäristövastuutiedot, sekä testanneet niiden oikeellisuutta ja täydellisyyttä otospohjaisesti Lassila & Tikanojan tietojärjestelmistä.
- Olemme arvioineet numeeristen ympäristövastuutietojen keräämiseen ja yhdistelemiseen käytettäviä tiedonhallinnan prosesseja, tietojärjestelmiä sekä käytännön menettelytapoja.
- Olemme verranneet esitettyjä numeerisia ympäristövastuutietoja niiden taustalla oleviin toimintaohjeisiin, johtamis- ja raportointijärjestelmiin sekä dokumentointiin.

Tekemämme rajoitetun varmuuden antavan varmennustyön perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, että varmennustoimeksiannon kohteena olleet tiedot eivät olisi olennaisilta osiltaan laadittu raportointikriteeristön mukaisesti.

Helsinki, 24 helmikuuta 2015

KPMG OY AB

Lasse Holopainen

KHT

Nathalie Clément

Senior Manager, Neuvontapalvelut